

Земля для своїх

Компромісний варіант Закону про землю не зможе залучити великі обсяги інвестицій, але здатний запустити хвилю рейдерства і формування нового класу — землевласників

» стор.6

Український гетьман — перший московський

політ'язень

Архівні документи свідчать: Дем'яна Ігнатовича не зламали нелюдські катування

» стор.8

На Бога надійся, та й сам розум май

Через безвідповідальність керівництва та легковажність прихожан Почаївська лавра стала осередком зараження коронавірусом

» стор.2

Україна молода

Середа, 22 квітня 2020 року

№ 35 (5637)

Учорашні курси НБУ:
1 \$ = 27,077 грн
1 € = 29,427 грн
1 рос. руб. = 0,365 грн

Переформатувати карантин

Світ вчиться жити з коронавірусом: європейці почали послаблювати обмеження

» стор.7

Європейці оговталися і шукають способи протистояти коронавірусу, не втрачаючи ні здорового глузду, ні економічного розвитку.
Фото з сайта 112.ua.

Максим Степанов
міністр охорони здоров'я України

«Міністерство охорони здоров'я буде виносити постанову щодо продовження дії карантину до 12 травня. Це продовження викликане рівнем захворюваності на коронавірус в Україні. МОЗ буде пропонувати також пом'якшення карантинних заходів».

ОСВІТА

Дистанційні випускні

Міносвіти рекомендує відмовитися від останніх дзвоників і випускних вечорів

Лариса САЛІМОНОВИЧ

Цьогорічні випускники, найімовірніше, підуть у самостійне життя без традиційних урочистостей. Днями Міністерство освіти порекомендувало школам відмовитися від масових святкових заходів, уклавши графік поетапного завершення начального року. Табелі та свідоцтва про здобуття середньої освіти 11-класники зможуть отримати вже після 15 червня, а 9-класники такі ж документи видаватимуть за спеціальним графіком з урахуванням тривалості карантину. Учні 1-8-х та 10-х класів, які планують залишитися у своїй школі, повинні надіслати копії відповідних документів електронною або звичайною поштою. Оригінали можна буде подати у вересні.

Як і передбачалося раніше, підсумкова оцінка знань проходитиме у синхронному та асинхронному режимі. Для цього в Міносвіти запропонували чималий перелік різних інтернет-платформ, де учні у зручній для себе спосіб зможуть скласти тести, написати диктант чи контрольну роботу. У процесі підготовки вони використовуватимуть відео- та аудіозаписи уроків, що були надіслані вчителями під час дистанційного навчання.

Школи мають право самостійно обирати прийнятний для себе канал віртуальних комунікацій, але про свій вибір повинні повідомити учнів та їхніх батьків на сайтах навчальних закладів. У рекомендованому списку є такі ресурси, як Googleclassroom, Naurok, Moodle та відеоінструменти Skype, Zoom тощо. Результати оцінювання розсилатимуться на вказані учнями адреси. Це може бути електронна пошта, смс-повідомлення на телефон чи месенджер.

Цього року учнів 4-х та 9-х класів звільнили від державної підсумкової атестації, а 11-класники складатимуть ДПА у формі зовнішнього незалежного оцінювання. Безпосередньо у школі ДПА може проводитися лише у випадках, передбачених законодавством.

Учні, які проживають на неконтрольованій території або на лінії зіткнення та бажають в один рік екстерном пройти ДПА за рівень базової та профільної освіти, цього року звільняються від державної підсумкової атестації, але проходитимуть річне оцінювання за 9-й клас у порядку, визначеному пунктом 10 розділу II Положення про індивідуальну форму здобуття загальної середньої освіти. Водночас 11-класники проходитимуть ДПА безпосередньо у школі, якщо вони через карантин не змогли зареєструватися для участі у ЗНО.

Окрім цього, випускники, які проживають на окупованій території, для вступу до закладів вищої освіти можуть звертатися до освітніх центрів, які працюватимуть на базі уповноважених закладів вищої освіти. Такі центри вже відкриті також у ВНЗ, що розташовані на території Луганської та Донецької областей.

За попередніми даними, новий навчальний рік має усі шанси стартувати, як завжди, у вересні, але заняття розпочнуться з перевірки знань, отриманих на онлайн-уроках. Для цього у міністерстві порекомендували учителям суттєво збільшити навчальний час «на узагальнення та закріплення навчального матеріалу за попередній рік».

НА ФРОНТІ

І протипіхотні міни вистрибують

Задokumentовано черговий доказ постачання Російською Федерацією озброєння підконтрольним їй незаконним збройним формуванням на сході України

Леонід ШКІЛІНДЕЙ

Війна не робить ні вихідних, ні святкових днів. Минулі дні знову принесли на нашу землю біль, вогонь та страждання. За період від 17 квітня збройні формування Російської Федерації та їхні посіпаки та найманці, відверто порушуючи взяті на себе зобов'язання з дотримання режиму припинення вогню, відповідно до офіційних зведень штабу ОС, 29 разів обстріляли наші позиції. Противник відкривав вогонь із мінометів калібру 120 мм та 82 мм, які за Мінськими домовленостями мають зберігатися в районах відведення, а також із гранатометів різних систем, великокаліберних кулеметів, снайперської та стрілецької зброї.

На донецькому напрямку в районі відповідальності оперативного-тактичного угруповання «Схід» ворог відкривав вогонь по оборонцях Авдіївки, Опитного та Пісків. Противник обстріляв позиції Об'єднаних сил біля Тарамчука, Гнутового, Кам'янки, Широкиного, Мар'їнки, Старогнатівки. Поблизу села Павлопіль було помічено активність ворожих снайперів.

На луганському напрямку в районі відповідальності ОГУ «Північ» збройні формування Російської Федерації вдалися до обстрілів наших підрозділів біля населених пунктів Південне, Шуми, Кримське, Луганське, Травневе, Лебединське. По захисниках Новоолександрівки вів вогонь ворожий снайпер.

Андрій Шинкарук.
Фото з сайту suspilne.media.

Під час робіт із розмінування на Луганщині військовослужбовці Об'єднаних сил виявили протипіхотну вистрибуючу міну ОЗМ-72, яка виробляється лише в Росії. Це задокументували співробітники військової контррозвідки, що перебувають у складі ОКП Об'єднаних сил, як «черговий факт постачання Російською Федерацією озброєння підконтрольним їй незаконним збройним формуванням на сході України».

Варто зазначити, що використання таких мін заборонено Оттавською конвенцією. Боеприпас передадуть до офісу прокурора Міжнародного кримінального суду з метою доведення причетності РФ до збройного конфлікту на території України. «Речовий доказ буде долучено до кримінального провадження, яке розслідується за

фактами ведення РФ агресивної війни проти України, а також порушення законів та звичаїв війни», — йдеться в повідомленні пресцентру штабу ОС.

На жаль, унаслідок ворожих обстрілів Україна втратила одного мужнього захисника: 20 квітня загинув командир взводу 28-ї окремої механізованої бригади імені Лицарів Зимового Походу лейтенант Андрій Шинкарук. Андрій родом із Любомля Волинської області, народився 16 липня 1991 року. Минулого року він закінчив Національну академію Сухопутних військ імені гетьмана Сагайдачного за спеціалізацією «Управління діями підрозділів механізованих військ». «На жаль, одна з ворожих гранат, випущена з гранатомета, розірвалася зовсім поруч із тим місцем, де на той час, виконуючи свій військовий обов'язок, перебував лейтенант Андрій Шинкарук», — повідомив начальник військового вишу.

Семеро воїнів за час від 17 квітня отримали поранення.

Наші військовослужбовці, утримуючи оборону, діяли рішуче та дали ворожим підрозділам гідну відсіч. Будь-які злочинні спроби збройних формувань РФ загострити ситуацію в районі операції й надалі будуть оперативною та жорстко припиняються підрозділами зі складу Об'єднаних сил за допомогою наявних вогневих засобів. За попередніми даними розвідки, за цей період українські військовослужбовці знищили трьох окупантів та щонайменше вісьмох поранили. ■

ПАНДЕМІЯ

На Бога надійся, та й сам розум май

Через безвідповідальність керівництва та легковажність прихожан Почаївська лавра стала осередком зараження коронавірусом

Світлана МИЧКО
Тернопільська область

Якщо досі Свято-Успенська Почаївська лавра (Кременецький район Тернопільської області), що перебуває під егідою Московського патріархату, була небезпечна лише розповсюдженням антиукраїнських настроїв та відповідною діяльністю, то відтепер несе небезпеку ще й як вогнище поширення Covid-19. Про те, що спалах захворювання в сусідньому Шумському районі очевидно пов'язаний саме з Лаврою, ще перед Великодніми святами поінформувала на засіданні обласного штабу з боротьби з коронавірусом головний санітарний лікар Тернопільщини Оксана Чайчук. Зокрема, вона повідомила про виявлення хвороби у священника, який співає у хорі Лаври, та його дружини, працівниці Шумської лікарні, а також про те, що керівництво Лаври уникає співпраці з епідеміологами. Навіть необхідну дезінфекцію вони змогли провести лише навколо лаврських приміщень, бо всередину їх не допустили. Після цього коронавірус підтвердився у ще кількох людей, які співають у хорі Лаври, диякона та чотирьох священників із церков УПЦ МП ближніх сіл та самого Почаєва.

Однак Лавра не тільки не закрилася, щоб подбати про здоров'я хоча б своїх прихожан, а, навпаки, грубо порушила карантинні обмеження на Великдень. Як

повідомили у відділі комунікації обласного управління Національної поліції, попри всі попередні домовленості з духовенством, святкова нічна літургія відбулася за участі значної кількості вірян, які не дотримувалися дистанції. Чимало людей прийшло без масок, тож правоохоронці самі роздавали їх вірянам, наполегливо рекомендуючи одягнути. Однак усе перевершив той факт, що вже під час служби священнослужителі Лаври відчинили двері і запустили вірян всередину храму, що було заборонено робити. Цей факт внесено до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Після всього цього місцева влада, зрозумівши, мабуть, що до совісті і свідомості керівництва Лаври достукатися не вдасться, вимушено вирішила закрити ціле місто. Адже в Почаєві вже три десятки хворих на коронавірус і 13 осіб додалося лише за останню добу. Рішенням позачергового засідання районної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій з 10-ї години ранку 21 квітня введено заборону на в'їзд та виїзд із карантинної зони міста. В місто може заїжджати винятково спецтранспорт, який забезпечує його життєдіяльність, та й то за наявності спеціальних пропусків. При цьому на контрольно-пропускних пунктах усі транспортні засоби піддаватимуться дезінфекції.

У Почаєві з тривогою чекають наслідків порушення карантину на Великдень,

адже до храму в Лаврі прийшло, за підрахунками поліції, кілька сотень людей. «Настільки велику кількість контактичних осіб ми вже просто не можемо порохувати і відстежити, — сказав у коментарі журналістам голова Кременецької районної ради Володимир Стефанський. — Вчора підтвердили коронавірус у священника приходської церкви. За нашими даними, з цією церквою контактувало майже все місто».

Тим часом, як повідомив Тернопільський міський штаб із боротьби з коронавірусом, саме на Великдень у Тернопільській лікарні швидкої допомоги померла від Covid-19 43-річна жителька Почаєва. У районну лікарню вона постулила 15 квітня, після погіршення стану 19 квітня увечері їй було перевезено до Тернополя, однак уже через кілька годин хвора пішла у засвіти...

Тернопільщина стабільно залишається третьою в Україні за кількістю хворих на Covid-19 після Чернівецької області, яка лідире, та Івано-Франківщини. На ранок вчорашнього дня в області було зафіксовано 435 хворих і 7 летальних випадків. Усього ж в Україні, за даними Центру громадського здоров'я, станом на 9.00 21 квітня лабораторно підтверджено 6125 випадків Covid-19, із них 161 — летальний, 367 пацієнтів одужали. За добу зафіксовано 415 нових випадків. Загалом проведено 61 997 (+3 904) ПЛР-тестів. ■

■ ДОБРА СПРАВА

Квіткове море позитиву

Медикам подарували тюльпани, які вирощували для фестивалю

Ірина КИРПА
Херсонська область

Засновник фермерського господарства Віталій Шакало в Херсонській області разом із дружиною особисто зрізав близько півмільйона тюльпанів та нарцисів, роздавши запавні квіти через групу активістів медикам каховських лікарень.

Так вирішили зробити, як стало ясно, що нинішньої весни через коронавірусний карантин неможливо провести всеукраїнський фестиваль тюльпанів «Маленька Голландія».

«Тюльпани будемо розвозити по всіх лікарнях, нехай вони радують медиків та допомагають їм боротися з підступною заразою, — каже Віталій Шакало. — У Каховці українські патріоти задіяні у цій благородній акції. Можна сказати, що медики отримують фестиваль тюльпанів з доставкою додому». А, крім того, помилуватися полями квітучих тюльпанів на Херсонщині можна у віртуальному режимі.

Медпрацівникам КНП «Каховська центральна районна лікарня» ароматний подарунок привезли волонтери Володимир Федченко та Віталій Поздняк. Лікарі, медсестри та санітарки отримали по величезному об'єму весняних квітів, ароматної лаванди, а також по пакету цілющого чаю з польових трав.

Медики Херсонщини у захваті від весняного подарунка. Яскраві квіти розставляють не лише у своїх кабінетах, а й у палатах пацієнтів, щоб додати їм сил на швидке одужання.

«Ми оптимісти й віримо, що все буде добре, — розповіла директорка КНП «Каховська ЦРЛ» Олена Мазур. — На щастя, роботи для медиків у Херсонській області поки що

Всеукраїнський фестиваль тюльпанів «Маленька Голландія» ніби перемістився у поліклініку Херсонщини.
Фото з сайту kahovka.cri.org.ua.

не так багато, як у Європі або США, отож маємо час підготуватися та надати всім людям кваліфіковану допомогу».

Господар квітучих площ розповів, що працювати в поле виходить винятково з дружиною. Всі працівники тимчасово на карантині, бо немає можливості підвозити людей, та й не кожен ризикне вийти на роботу.

Епідемія коронавірусу, яка вибухнула в усьому світі, не лише залишила українців без традиційних фестивалів та свят, а й зруйнувала плани на щедрий урожай багатьох аграріїв на півдні країни. За словами Віталія Шакало, немалі гроші були вкладені

в організацію фестивалю тюльпанів, який не відбувся. Через це довелося серйозно урізати фінансові витрати на посадку овочів та фруктів.

Утім відмовитися від посадки спаржі, лаванди, шафрану й літніх декоративних квітів знаменитий аграрій не має наміру. За його словами, є надія, що до червня-липня ситуація зміниться і численні туристи з усієї країни все ж таки приїдуть на екскурсії до Херсонської області милуватися ліліями п'яти різних сортів.

Закривати літній сезон-2020 квіткові фермери півдня України все ще планують традиційним збором урожаю золотого шафрану. ■

Людмила НІКІТЕНКО

У Черкасах підприємці та волонтери за підтримки міської влади започаткували акцію «Допоможи ближньому». Як повідомили «УМ» у Черкаській міській раді, допомогти ближньому — це значить забезпечити гарячим харчуванням дітей, які потрапили у складні життєві обставини, і малозабезпечених людей, які через карантин залишилися без продуктів харчування.

На заклик гуртом допомогти таким містянам відгукнувся місцевий бізнес, надавши необхідне для приготування обідів. Готувати їх погодилася підприємця, яка є організатором харчування у трьох школах Черкас. Міська влада допомогла з приміщенням, виділивши ідальню загальноосвітньої школи №3.

Як розповідає підприємця Жанна Котенко, приготуванням їжі зайняті три кухарі з 20-річним стажем роботи. Сьогодні у меню, наприклад, макарони з маслом, сарделька та вітамінний салат.

«Кожного дня намагатимемося робити меню смачним і різноманітним. Наразі волонтери розвезли адресно майже 200 порцій гарячих обідів дітям. Протягом тижня планується наростити потужності й виготовляти мінімум 600 порцій на день, забезпечивши їжею і людей старшого покоління, які перебувають у скрутних обставинах», — зазначає пані Жанна.

«Зараз не вистачає людей для доставки цих обідів. Адже розвезити їх потрібно оперативно, щоб люди мали змогу поїсти гаряче. Тож запрошуємо усіх охочих на волонтерських засадах долучатися до цієї

■ ДОБРОЧИННІСТЬ

Спільний казан

Черкащан просять допомогти доставляти гарячі обіди дітям

Учасники акції «Допоможи ближньому» готують гарячі обіди для нужденних.
Фото надане пресслужбою Черкаської міської ради.

справи: можна допомогти і розвезенням, і продуктами харчування. Плануємо проводити акцію до кінця карантину, адже людське життя

і здоров'я безцінні», — додає один з ініціаторів акції, підприємець і депутат Черкаської міськради Юрій Тренкін. ■

■ ФЕСТ

Вісім кінохітів

Навіть люди з порушенням зору впродовж тижня вдома зможуть подивитися краще європейське кіно

Сьодокія ФЕЩЕНКО

За підтримки Представництва Європейського Союзу в Україні з 21 по 27 квітня відбудеться перший Онлайн-фестиваль європейського кіно — 2020. У програмі представлені вісім кінохітів, які кожен бажаючий може безкоштовно та без реєстрації подивитися на сайті фестивалю. Подію організовано компанією «Артфаус Трафік» спільно з європейськими культурними інституціями. Європейський Союз виділяє Україні загалом 190 мільйонів євро на боротьбу з поширенням коронавірусу та закликає усіх дотримуватись правил карантину.

Отже, дивіться. Польська мелодрама «Холодна війна» Павла Павліковського — найкращий фільм 2018 року за версією Європейської кіноакадемії, триразовий номінант премії «Оскар». В основі сюжету — пристрасна історія кохання. Події розгортаються на тлі холодної війни 1950-х років у Польщі, Берліні, Югославії та Парижі. Світова прем'єра стрічки відбулася на Каннському кінофестивалі, де фільм був відзначений премією за найкращу режисуру.

Драма «У моїй кімнаті» — нова робота від лауреата Срібного ведмеда Берлінале Ульріха Кюлера. Головний герой стрічки — фрілансер, у якого мало грошей, але багато вільного часу. Одного разу він прокидається і розуміє, що людство зникло з лиця землі. Прем'єра фільму пройшла в рамках програми «Особливий погляд» Каннського кінофестивалю.

Науково-фантастична драма «Малюк Джо» — стрічка режисерки Джессіки Гауснер, знята у найкращих традиціях серіалу «Чорне дзеркало». Вона розповідає про корпорацію, що займається виведенням нових видів рослин. Головні ролі виконали Бен Вішоу та Емілі Бічем, яка була відзначена премією Каннського кінофестивалю за найкращу жіночу роль.

Ретро-мелодрама «Франц» Франсуа Озона — римейк «Недоспіваної коліскової» Ернста Любича, антивоєнного фільму початку 1930-х. Події стрічки дворазового номінанта Канн відбуваються після закінчення Першої світової. Німкеня щодня приходиться на могилу свого нареченого, який загинув на війні. Одного разу вона бачить француза, який теж приніс квіти на могилу її коханого...

Історична драма «Анджело», події якої розгортаються у Відні початку XVIII століття, присвячена долі африканського хлопчика-раба. Він потрапляє під опіку графині, а та вирішує хрестити його і дати освіту. Одну з головних ролей у фільмі виконала зірка італійського кіно Альба Рорвахер («Щасливий Лазар», «Ідеальні незнайомці»).

Іспанська комедія «Чемпіони» Хав'єра Фессера отримала на батьківщині 11 номінацій на національну премію «Гоя». Головний герой стрічки — засуджений до громадських робіт тренер із баскетболу, який отримує завдання зробити чемпіонів із команди людей з ментальними порушеннями. Фільм також доступний для перегляду людям із порушенням зору, для цього необхідно обрати відповідну аудіодоріжку в плеєрі на сайті фестивалю.

У трагікомічному роуд-муві «Король бельгійців» головному герою доведеться повертатися із Туреччини додому сушею через усі балканські кордони. Стрічка відзначена Гран-прі Одеського міжнародного кінофестивалю та претендувала на звання найкращої комедії за версією Європейської кіноакадемії.

Є у програмі й сучасна класика — «Велика краса» Паоло Соррентіно, стрічка-лауреат премій «Оскар» та «Золотий глобус» за найкращий міжнародний фільм. Ця кіноробота є свідченням у коханні до Риму; головний герой, апатичний і розчарований 65-річний письменник і журналіст, спотворює за світським життям у розкішній атмосфері римського літа.

Усі фільми впродовж тижня доступні на сайті <https://eurofest.org.ua/>. ■

Тетяна ПАРХОМЧУК

■ ПОТРІБНІ ЗМІНИ!

Флер дочасних виборів

Аби українці, як і чинний президент, не покликали колишніх

Міхеїл Саакашвілі: пора активного Руху.
Фото з сайту korrespondent.net.

Розпочалась підготовка до нового політичного сезону — дочасні вибори на найвищих щаблях усе чіткіше проглядаються в усіх відкритих і прихованих процесах. Українська політична еліта в пошуку: одні шукають нові орієнтири, інші — намагаються дати новий сенс давнім політичним активам. Усе змінюється на очах, незмінним залишається лише те, що Україна перманентно в стані виборів.

На декотрий час вимушено стихли публічні трибуни, котрі зазвичай провіщують зміни, а нуртуючі життям політичні пошуки перемістились в інтернет; дискусійні панелі перейшли на фейсбучні, блогерські, загалом, соцмережіві майданчики. Однак стан очікування змін жвавішає і віялом роздувається по всій країні. І хоча коронавірус зі своєю карантинною сокирою висить над нашими головами, він не відмінє наростаюче усвідомлення необхідності занурення у політичну реальність.

У цій колотнечі проявились нові поштовхи владного вулкану, що зможуть призвести до чергового виверження — перезавантаження як президентської, так і парламентської вертикалей. І повсюди в політичних колах розпочалась мова про те, що Володимир Зеленський може піти у відставку дочасно, й до того ж добровільно.

Невгамовний Міхіко

У чому провал команди Зеленського? Прикладів достатньо. Свіжий — голосування за відміну мораторію на продаж землі. Влада його проштотувала, вже розтративши свій політичний капітал. І на додачу ще й довелось заручитись підтримкою Петра Порошенка, тобто йти на компроміси зі своїми ворогами, щоб прийняти найважливіший закон. Бо у влади вже немає того монолітного стану, що дозволив би це зробити самостійно.

Серед політакрівів наразі вирізняються прибічники Міхеїла Саакашвілі. Вони пройшли свій екзил в Україні, зросли ідеологічно, додали в політичній вазі й притягують до себе все більше відповідальних активістів, політиків, політологів і загалом, хоч і не великі, але цілі команди.

Чимало з них, спостерігаючи за колоритним і харизматичним Міхо, знаходять для себе резон у постановці питань. Зокрема, російський політик та економіст Андрій Ілларіонов, на думку котрого останнім часом почали посылатись й українські політологи, взагалі зазначив, що паличка-виручалочка для України — саме Міхеїл Саакашвілі.

Визнаймо, що коли Міхіко почав керувати Одещиною, новинні стрічки стало приємніше й веселіше дивитись. Дика, але достоту приваблива суміш попульту, пофігізму, нетерпимості до жлобства та фонтан емоцій на межі з ефективністю підкупали.

Нагадаємо, що першим масштабним кроком стало оголошення про створення в Україні антикорупційного руху Саакашвілі. Нова справа виглядала багатобачною. Особливо для тих, хто все ще вірив, що серед діючих політиків є ті, хто нарешті наведе порядок, переможе корупцію і зробить ситою старість.

Однак щось пішло не так. На місцях спрацювали місцеві еліти на свою користь, приватизу-

вавши право виступати від імені Міхеїла Саакашвілі, тлумачивши основні саакашвілівські посили на свій лад, зробили платформу для розчарувань електорату. Гучні лозунги так і повисли на вербальному рівні місцевих князків.

Незважаючи на це, фактор Саакашвілі зіпсував усю насолоду від переможних передчуттів піарників тодішнього президента та прем'єр-міністра. А події довкола невгамовного Міхо — позбавлення громадянства України, погоні, суди, домашній арешт та інше — перепрофілювали пріоритети баталій на політичному полі.

«Дивацтва» можновладців усе більше стають схожими на нездорову ейфорію при зашквальної манії величі.

Фактор старих динозаврів

Зрозуміло, що пошук «компромисів» уже давно себе вичерпав. Тому політична активність розгортається не для «красномовства».

Колишній заступник генерального прокурора України Давид Сакварелідзе психологічно вже давно готується до нового політичного сезону.

«Коронавірус та економічна криза прискорять зміну влади в країнах другого та третього світу, Україна не виняток. Але тут нічого не зміниться, якщо все залишиться по-старому, на тому місці, де було, — каже Сакварелідзе. — Необхідно повністю ліквідувати існуючі інститути влади й створювати нові, бо те, що є — воно непрацездатне. На жаль, українська держава не відбулась. Достатньо було одного року, щоб розібратись, що Зеленський не годиться для президентства. Тому дострокові вибори будуть у будь-якому випадку й не хочеться, щоб повернулись старі динозаври».

З одного боку люди наразі стурбовані тим, щоб фізично вижити.

І гірка правда полягає в

тому, що «халяви» вже не буде. Не факт, що наші зерно та їжа будуть затребувані там, де вони були затребувані раніше. Тому, на думку аналітиків, зараз необхідно втричі скоротити витрати на утримання держструктур. Але для цього необхідні люди, котрі вміють і мають волю це робити. Їх потрібно шукати.

«Сьогодні є прекрасна можливість побудувати справжній соціальний ліфт, котрий Володимир Зеленський так і не зміг збудувати, — вважає Давид Сакварелідзе. — Ефективність сьогоднішньої влади й уряду на пряму корелюється з людськими життями. У Зеленського є можливість запустити новий хакатон

(Хакатон — захід, під час якого різні спеціалісти в галузі розробки програмного забезпечення інтенсивно і згуртовано разом працюють над розв'язанням якоїсь проблеми. — Ред.), через який і могли б проявити себе нові люди. Це — представники бізнесу, громадських організацій, — цих людей потрібно негайно привертати до державних структур.

Також ми можемо за принципом айкідо привабити 1,5 мільйонів безробітних, котрі по факту в нас будуть. Мінімум мільйон осіб повернеться в Україну безробітними та півмільйона втратять роботу тут. У нас буде можливість створити нову економічну модель, у тому числі й правоохоронну, де такі люди будуть затребуваними. Нам необхідні світлі люди й світлі голови, яких у команді Зеленського я не бачу.

Я не можу зараз порівнювати Зеленського й Саакашвілі, тому що об'єктивно це люди різного кругозору й масштабу. І дуже не хочеться, щоб після цих виборів усе залишилось без змін. Тоді сенсу в них не буде».

Так, чимало експертів, характеризуючи неефективність

боротьби з корупцією в Україні вказують на те, що влада в нас змінюється дуже швидко і підозрюваному в корупції, на котрого відкриті кримінальні провадження, можна просто перечекати, пересидіти до нового президента та складу Кабміну.

У законодавчому хаосі неможливо вийти на результат. А в законодавстві, як стверджують небайдужі правники, варто поміняти всього три-чотири пункти. Мовляв, Кримінально-процесуальний кодекс в Україні дуже гуманний і вибудований таким чином, щоб неможливо було довести справу до кінця.

Не кавові ворожіння щодо нового складу уряду

«Уже зрозуміло, що Зеленський і його команда провалились. Головне, щоб виборці не зробили так, як зробив Зеленський, коли провалились соросята, — він покликав колишніх. Треба щоб і український народ не покликав колишніх, — застерігає політолог Сергій Гайдай. — А для цього необхідно створювати нову політичну силу, яка б боролась за лояльність людей, виходила в інформаційний простір і заявляла: на відміну від Зеленського, ми знаємо, що робити й у нас є політична воля це зробити».

До речі, можу поділитися, кого я бачу в новому складі уряду: Генеральним прокурором може бути Давид Сакварелідзе; керівником МВС — Геннадій Корбан; МЗС — Лана Зеркаль, тому що саме вона демонструвала підхід, що з Росією не можна домовлятися. Росію можна лише заставляти, а в нас уперто цього не розуміють. Міністром оборони хотілося б бачити Юрія Бутусова. Я розумію, що все це звучить дуже дивно. І, здебільшого, люди старої системи, ті, хто не звик чути такі прізвища — вони одразу ж скажуть: це популізм і захочуть продовжувати жити далі в цьому ж болоті».

Ті ж Фаберже, тільки в профіль?

Серед 254 народних депутатів «Слуг народу» є близько

70, котрим важлива репутація і вони розуміють, що той шлях, яким іде країна — дорога в нікуди. Вони відкрито виступили проти мінських угод, а тепер їх турбує, що уряд, за котрий вони проголосували, може бути корупційним.

І цей розкол, оцю моральну силу, яку все ще зараховують до команди Зеленського, слід би використати. Адже це чимала сила і з нею доведеться рахуватись. Однак усе більше вказує на те, що Зеленський не «перетравить» цю частину депутатів, бо він, як кожен актор, звик, що його люблять. І президент буде самоусуватись від прийняття якогось рішення доти, доки значна частина оточення — далекого й близького — не почне вимагати від нього певного рішучого кроку. І оскільки, на думку політологів, Володимир Зеленський боїться самостійних людей, то в нього буде лише один вихід — розпустити парламент, а це означає чергове оновлення влади.

Які ж політичні центри тяжіли вимальовуються в нас останнім часом?

Президенти Володимир Зеленський та Петро Порошенко стали вимушеними діловими партнерами, тимчасовими політичними попутниками, але залишаються природними противниками. І жодним чином не союзниками й точно не друзями. І що з того, що їх наразі об'єднав Ігор Коломойський, тобто голосування в парламенті за банківський закон, або, так званій, «антиколомойський», щодо унеможливлення повернення банків колишнім власникам (наразі йдеться про ПриватБанк)? Нічого. Бо в процесі політичної гонитви, якщо з'явиться можливість ускладнити життя конкуренту, зроблять вони це з погано прихованим задоволенням.

Далі — новий політичний вихор довкола Міхеїла Саакашвілі. Чи цікавим буде йому обертання на його ж орбіті чинного міністра МВС Арсена Авакова, зважаючи на лояльне ставлення підопічних Авакова під час поліцейського тиску на Саакашвілі? Подейкують, що Арсену Авакову таки готують відставку.

Ну а далекі від любовних взаємини між Порошенком і Саакашвілі після всього, що між ними було, навряд чи можливо поставити на паузу. У разі зростання політичної ваги другого, прірва між ними буде поглиблюватись, звідки гучно відбиватиметься на гору відлуння компроматів та чорного піару.

Отже, що в нас там за віконом? Краєвиди наразі далекі від приємного живопису: куди не плюнь, всюди провал з ганьбою.

А «дивацтва» можновладців усе більше стають схожими на нездорову ейфорію при зашквальної манії величі. Тому, вочевидь, 2020 рік «ознаменував» не лише короною агресивного вірусу. Він несе в Україну нові серйозні політичні зміни. ■

Іван ЛЕОНОВ

Багатомільйонні збитки, випалені села, евакуйовані мешканці і втрачені у вогні тисячі гектарів лісу — такими є наслідки масштабних пожеж у Чорнобильській зоні відчуження і на півночі Житомирщини. Вогняну стихію під Чорнобилем не можуть приборкати вже майже три тижні: хоч влада неодноразово звітувала про ліквідацію НС, у багатьох місцях ще тліє лісова підстилка, а деінде виникають нові локальні займання, що таки переконало силовиків: у даному випадку, швидше, йдеться про сплановану диверсію, а не про безвідповідальність дрібних паліїв. Тоді як у Овруцькому районі Житомирщини «червоний півень» володарює вже майже тиждень: звісно, тут теж не виключають диверсій, але той факт, що перші пожежі виникли поруч із постраждалими селами, вказує на те, що цю біду в свої оселі селяни привели, швидше за все, самі.

Диверсанти, що враховують вітер

Лише на третій тиждень пожеж у Чорнобильській зоні керівництво МВС нарешті дійшло висновку, що до цього лиха призвели, у тому числі, й сплановані кимось диверсії. Ще наприкінці минулого тижня радник міністра внутрішніх справ, член колегії МВС Зорян Шкіряк заявив: силовики не виключають, що ситуація з пожежами біля Києва — спочатку в Чорнобильській зоні, а потім і на півночі Житомирщини — може бути результатом спланованої диверсії.

«Наразі все вказує на те, що це могла бути заздалегідь продумана кампанія, з розрахунком напрямку вітру. Мета замовників і організаторів зрозуміла: спроба дестабілізації ситуації, нагнітання істерії та посилення панічних настроїв серед населення в умовах карантину і протидії розповсюдженню коронавірусу», — наголосив пан Шкіряк.

При цьому радник міністра послав чіткий сигнал умовним диверснтам: «Ми з'ясуємо, вирахуємо і знайдемо тих покидьків, що, ймовірно, здійснивали цю масштабну провокацію!».

Уже за дві доби після цих слів, одразу після Великодня, міністр МВС Арсен Аваков повідомив про створення спецгрупи з протидії підпалам та оголосив старт антидиверсійної операції Нацгвардії України, яку силовики розпочали проти паліїв у лісах Чорнобильської зони відчуження.

Причина: МВС отримало докази диверсії — саме на Великдень, коли більшість країни святкувала в режимі онлайн, у чорнобильських лісах виявили чотири вогняні «феномени»: локальні місця підпалів площею до сотні метрів квадратних у різних місцях зони. Поруч були рятувальники, тож вогонь вдалося швидко загасити.

У тому, що це саме заплановані підпали, переконав вид зверху — їх виявили саме під час моніторингового обльоту авіації. От тільки чому такі підпали диверсантів не виявляли під час обльотів раніше — питання відкрите.

Наразі ж міністр закликав усіх, хто має інформацію про виникнення пожеж, звернутися до правоохоронців і «повідомити про негідників і провокаторів, які палять ліс».

«Дивовижно суха зима — рівень води в екосистемі пішов вниз на 1,5—2 метри, лісова, особливо хвойна, підстилка легко вразлива для пожежі. Висохла торфовища, і це особлива проблема. І все це, звичайно, — можливість для негідників і провокаторів. Хтось хоче зіпсувати життя в країні, хтось захотіти вогнем свої брудні справи. Ми все розуміємо і живимо заходів. Прошу всіх, хто має будь-яку інформацію, — зателефонуйте в поліцію», — підкреслив глава МВС і пообіцяв, що винні в підпалах точно попадуться і штрафом не відбудуться.

Шашличники, «герої» соцмереж та землевласники

Інші версії розглядають правоохоронці щодо виникнення масштабних пожеж на Житомирщині. На думку слідства, перші пожежі виникли через

НАДЗВИЧАЙНА СИТУАЦІЯ

Горять ліси, палають

Від пікніків до диверсій: головні версії МВС і ДСНС щодо причин масштабних пожеж у Чорнобильській зоні та на півночі Житомирщини

ДО РЕЧІ

Через пожежі на Житомирщині та Київщині дуже погіршилося повітря у Києві та столичному передмісті. Українська столиця вже декілька днів поспіль — серед лідерів за індексом забрудненості повітря у світі! Поширенню диму від пожеж на столичний регіон неабияк посприяла зміна напрямку вітру.

Вражає, що світовий рейтинг за індексом якості повітря QIAg наприкінці минулого тижня кілька разів засвідчив, що Київ упевнено випередив міста, які традиційно вважалися найбільш забрудненими у світі, зокрема Шанхай, де сильний смог є звичним явищем, а також Пекін і Делі.

За попередніми підрахунками, загальна площа збитків унаслідок масових пожеж на Житомирщині складає близько 2 тисяч гектар. Орієнтовна сума збитків становить 25 мільйонів гривень. Загалом пожежами наразі охоплено 4300 га. Майже повністю вигоріло село Личмани, де навряд чи відновиться життя. Чималої шкоди вогонь завдав жителям сіл Нижня Рудня, Острови та Магдин. Звідти відселили 50 селян, вогонь знищив та пошкодив 38 житлових та 43 нежитлових будинки місцевих жителів.

У Чорнобильській зоні ще гасять пожежі на території п'яти лісництв, рятувальники намагаються локалізувати три головних осередки: в районі сіл Розсоха, Крива Гора, Рудьки і Буряківка, де тліють пеньки, залишки деревини та торф'яники.

Тривалі лісові пожежі в зоні відчуження знищили близько 30% туристичних визначних пам'яток Чорнобильської зони. Але найбільшої шкоди зазнала природа. З роками, через відсутність людей, ліс зони відчуження завірував новим життям: із ведмедами, рисями, лисицями та кіньми Пржевальського.

«Коні, швидше за все, врятувалися від вогню, але реальний масштаб шкоди екосистемі наразі неможливо оцінити», — каже колишній міністр екології України Остап Семерак.

сильний суховій, який обірвав електромережі. Однак у МВС не відкидають і версію навмисних підпалів, як і в Чорнобильській зоні. Обидві версії на місці відпрацьовують слідчі у складі групи МВС на чолі з радником міністра Владиславом Бухаревим.

На Великдень саме до райцентру Овруч приїхали в робоче відрядження, щоб розібратися із проблемою пожеж на місці, секретар РНБО Олексій Данілов, глава МВС Арсен Аваков, голова Держслужби з надзвичайних ситуацій Микола Чечоткін та інші. Які перед нарадою у райцентрі ще й облетіли на гелікоптері райони лісових пожеж.

«Ми не відкидаємо людський фактор. Коли молодики дивним чином розважаються і в умовах сухої погоди, навмисно підпалюють траву. За останні три дні ми затримали декількох осіб, яких упіймали на підпалах трави та сміття на краю лісу», — повідомив Арсен Аваков під час наради керівників силового блоку в Овручі.

І дійсно, кількох паліїв, які розважалися, підпалюючи сухий очерет біля річок чи лісову підстилку, а потім «заливали» відеодокази своїх «подвигів» у соцмережі, затримала поліція у передмісті столиці в останні дні. Так, саме завдяки відео в «Інстаграм» затримали двох паліїв у Ірпені під Києвом. Ті палили очерет, рухаючись вздовж пойми річки на скутерах без номерних знаків і ховаючи обличчя за захисними масками. Утім, не врахували, що за допомогою сучасних цифрових технологій вирахувати авторів відео, заощаженого у соцмережах, ще простіше, ніж встановити, кому належать скутери.

Утім, на півночі Житомирщини, вочевидь, йдеться не лише про шашличників (які вважають, що загасили полум'я після пікніку, і не враховують

Міністр Аваков та інші посадовці під час обльоту району масштабної пожежі під Овручем.

Село Личмани під Овручем вигоріло майже вщент.

Коні Пржевальського на випаленій землі Чорнобильської зони.

сухість ґрунту) чи шукачів сумнівної слави за кількістю переглядів посту.

Секретар Ради надбезпеки і оборони Олексій Данілов, за підсумками відрядження до Овруча, відзначає, що до

виникнення лісових пожеж у Житомирській області можуть бути причетні власники землі. І обіцяє: якщо ця версія підтвердиться — винні обов'язково будуть покарані. ■

ВІЛЬНИЙ РИНОК

Земля для своєї

Компромісний варіант Закону про землю не зможе залучити великі обсяги інвестицій, але здатний запустити із липня 2021 року хвилю рейдерства і формування нового класу — землевласників

Олег ГАНСЬКИЙ

Очікуваний десятиліттями Закон про землю, який нещодавно ухвалила Верховна Рада України, вийшов половинчастим і напрохуд компромісним. А тому сьогодні цей документ критикують як прихильники вільного продажу сільськогосподарської землі, так і його противники... Адаже, з одного боку, надмірні обмеження, як вважають експерти, не дозволяють залучити до країни великий капітал, а з іншого — через розмитість норм прогнозують проблеми для дрібних фермерів, приватних землевласників, а також для соціальної інфраструктури сіл.

Продаватимуть, але не всю землю, не всім і не відразу

Новий закон, як відомо, набирає чинності з 1 липня 2021 року. Упродовж двох із половиною років, до першого січня 2024 року, земельні ділянки сільськогосподарського призначення зможуть купувати тільки громадяни України. Причому одна людина зможе стати власником не більше ста гектарів ріллі. Ця норма, як вважається, слугуватиме запобіжником від масової скупівлі землі.

При цьому існує заборона купувати землю в п'ятикілометровій зоні від кордону, також зафіксована мінімальна ціна на земельну ділянку.

Фінансові установи — у тому числі й міжнародні, які діють в Україні, — не зможуть купувати землю, але зможуть працювати з нею як із заставним інструментом.

Тож отримати право власності на землю банки зможуть лише у випадку, якщо ділянка перейде їм як застава, на яку фінустанова накладе стягнення за несплату. Причому володіти нею банк зможе лише два роки, — до закінчення цього терміну він змушений продати ділянку на земельних торгах.

Цей момент, як вважається, є чи не найголовнішим для всієї земельної реформи: тепер пересічний землевласник зможе отримати банківський кредит під заставу свого майна.

Орендар землі має першочергове право на її викуп

Громадяни, які мають право постійного користування, довічного успадкованого володіння земельними ділянками, а також орендарі, які переоформили право постійного користування земельних ділянок, мають право на викуп земель у власність із розстрочкою до 5 років. І за ціною, яка дорівнює нормативній грошовій оцінці ділянок, без земельних торгів.

З першого січня 2024 року землю зможуть купувати і вітчизняні юридичні особи, але не більше 10 000 гектарів в одні руки. Заплатити можна буде лише у безготівковій формі, з обов'язковою перевіркою походження коштів.

Продати землю сільськогосподарського призначення за заниженою ціною не вдасться, для цього використовуватиметься нормативна грошова оцінка. Тож ціна може бути такою ж або вищою, — але в жодному разі не меншою.

Продаж землі іноземцям визначатиме референдум. При цьому не продаватимуть нашу землю громадянам країни, яку Україна визнала державою-агресором або державою-окупантом. Або якщо особа належить або належала до терористичних організацій.

Серед юридичних осіб відмову в оформленні акта купівлі-продажу отримають структури, в яких неможливо встановити кінцевого власника, які зареєстровані в офшорних зонах, щодо яких за-

стосовані різноманітні санкції, а також які не включені у перелік тих, що співпрацюють у сфері протидії відмиванню незаконних доходів.

Також не продаватимуть державні, комунальні землі і ділянки на тимчасово окупованих територіях у Донецькій і Луганській областях, в Автономній Республіці Крим та місті Севастополь. Винятком буде лише передача земель у спадок.

При цьому в новому законі не ліквідовано обхідні шляхи придбання сільськогосподарської землі, які діяли упродовж десятиліть і які є значно «гуманнішими», ніж підготовлені законодавцями норми. Наприклад, оформлення довготермінової оренди, скажімо, на п'ятдесят років, що можуть практикувати як фізичні, так і юридичні особи. Або оформлення угод дарування. Або схеми фактичного відчуження через боргові зобов'язання...

Ці та інші шляхи для дерібану землі, що апробували в Україні, схоже, залишаться чинними.

Тільки внутрішній ринок

Головною відмінністю ухваленого закону від попередніх його проєктів вважають граничний обсяг земельної ділянки, яку можна продавати в одні руки. Раніше, як відомо, планували продавати тисячі гектарів. Але, зіткнувшись із протестами аграріїв, радикально зменшили цю цифру — до ста гектарів.

Утім навіть таке зменшення, як вважають противники вільного ринку землі, не гарантує законодавчого захисту селянина від спекулянтів. Наприклад, що землю у селян на початку відкриття ринку почнуть скуповувати грошовиті люди для її перепродажу. І робити це можуть як ті ж самі росіяни — через підставних осіб, — так і місцеві багатії.

Ще одна можливість для зловживання, яку не усуває закон — придбати один із паїв земельного наділу, який обробляє фермер. І «розбити» його поле на клапти, ускладнюючи обробіток. А потім намагатися продати йому ж його землю утридо-рога...

Чимало експертів зазначає: початок земельного ринку в Україні ознаменується значною кількістю рейдерських захоплень та етапом формування земельних магнатів. Адаже на місцях у регіонах нашої держави є чимало осіб, переважно дрібних чиновників, які мають доволі великі тіньові кошти. І саме їх вкладатимуть у землю. Таким чином у державі формуватиметься клас великих земельних власників.

Натомість приходу обіцяних інвесторів, схоже, доведеться зачекати. Хоча для нашої держави ринок землі є чи не найнеобхіднішим, — зважаючи на потужний аграрний сектор, який сьогодні займає чільне місце серед експортних галузей. На сьогоднішній день відсутність цивільного ринку помітно гальмує капітальні вкладення в сільське господарство, насамперед у ті галузі, які потребують великих інвестицій, не отримують їх і через це Україна поступово здає свої позиції на світовому ринку. Йдеться насамперед про зрошувальні площі, сади і виноградники: в останні роки українці купують цю продукцію, хоча могли би продавати її. Але, на жаль, сучасні системи меліорації коштують дуже дорого, а тому вимагають довгострокового кредитування терміном щонайменше 10 років, — без ринку землі реалізувати такі проєкти неможливо.

Утім, нагадаємо, до 2024 року юридичним особам вступ на наш земельний ринок буде заборонений. Та головне, що,

Новий ринок землі не скасовує діючих «сірих» схем, але додає нові можливості безміру. Фото з сайту landlord.ua.

крім формального відкриття ринку, країна не виробила жодної стратегії розвитку агропромислового комплексу: ні чітких довгострокових і середньострокових цілей в аграрній політиці, ні розуміння стратегічного курсу майбутнього розвитку аграрного сектору. І все це разом із невпевненістю у правилах гри відлякуватиме інвесторів.

Задум, який не спрацював

«Реформи не буде. Те, що було проголосовано у Верховній Раді, — не реформа зовсім. На жаль, президент і його партія методично кастрували земельну реформу останні півроку, роблячи її все менш і менш ефективною. І останні правки вихолостили всю економічну суть із цієї реформи. Вона не дасть ніякого економічного ефекту. Ні на макрорівні, ні на мікрорівні. І важливіше, напевно, почати з мікрорівня. З людей. Із власників паїв. Які від ліберальної моделі могли отримати різке зростання вартості своєї власності, тобто, земельного паю, і, як результат, різке зростання орендних платежів. Але цього не буде, — написав інвестиційний банкір Сергій Фурса, який традиційно виступає за відкриття ринку землі в Україні. — Через останні правки, які дозволяють купувати землю до 2024 року тільки фізичним особам і тільки по 100 гектарів у руки, попиту на землю не буде. А значить, не буде і зростання ціни. При цьому жорсткі обмеження в корупційній країні призведуть до зростання корупції і схем. У підсумку, люди, яких 20 років позбавляли їхнього законного права розпоряджатися своєю власністю, яких позбавляли їхніх доходів, занижуючи ефект від володіння землею, знову будуть обмануті».

За словами експерта, в Україні середне агрогосподарство керує земельною ділянкою площею понад тисячу гектарів. Тож площа в 100 гектарів може бути цікавою тільки для дуже дрібних фермерів, які вирощують золоті ягоди, що продаються потім в супермаркетах Лондона. «І все. Всі інші або продовжать робити те, що робили раніше, а саме орендувати. Або купуватимуть землю через схеми. Це — стимулювання корупції. А заборона купувати юридичним особам призведе до буму попиту на паспорти бомжів. Знову схеми. Знову корупція. І знову законотворчість стає проблемою для українського бізнесу, конкурентним недоліком, — продовжив Фурса. — Головний ефект від земельної реформи мав би полягати у прорості банківського кредитування, яке би привело до масштабного інвестування в агросекторі. На жаль... Як банки зможуть тепер кредитувати? Пули з фізичних осіб, кожен по 100 гектарів? Тому якщо і будуть кредити, то мінімальні. Заборона іноземцям відсікає іноземні інвестиції, які нам начебто й потрібні. Але тільки якщо вони не створюють конкуренцію вітчизняним «ршалам» і олігархам. А значить, не потрібні. До бісидних інвесторів, із їхніми вимогами правил гри, капіталом, технологіями».

Від тисячі до трьох тисяч доларів за гектар

Найважливіше питання: скільки коштуватиме гектар сільськогоспо-

дарської землі після відкриття ринку? За словами голови комітету Верховної Ради України з питань аграрної та земельної політики, народного депутата від партії «Слуга народу» Миколи Сольського, на першому етапі земельної реформи, тобто одразу після 1 липня 2021 року, середня вартість 1 гектара землі в Україні становитиме близько 1-1,5 тис. доларів. «Ціна продажу землі коливатиметься в межах плюс 10-30% від нормативної грошової оцінки», — пояснив він. І додав, що всі, хто обробляє землю, будуть покупцями. І в нинішній ситуації 1-2% землі вийде на ринок на продаж.

«Насамперед купуватимуть землі, які перебувають під емфітевзисом (довгострокове, відчужуване та успадковуване речове право на чуже майно, яке полягає у наданні особі користування чужою земельною ділянкою для сільськогосподарських потреб із метою отримання плодів та доходів від неї з обов'язком ефективно її використовувати відповідно до цільового призначення. — Ред.). Тобто ці угоди переоформлятимуть в угоди з купівлі землі. Замість сірих механізмів оформлятимуть прозорі угоди. Протягом перших двох років після запуску ринку землі викупити можуть 1,6 млн. гектарів землі. Це і є угоди емфітевзису і довгострокова оренда», — прокоментував Микола Сольський.

Міністерство розвитку економіки, торгівлі і сільського господарства налаштоване трохи оптимістичніше і прогнозує, що гектар землі в Україні на першій стадії реформи оцінуватиметься в понад дві тисячі доларів.

Експерти ж називають іще вищі цифри: оцінюють вартість гектара землі в 2-3 тисячі доларів. Але вже через дватри роки ця ціна зросте до 5 тисяч доларів. А починаючи із 2026 року за гектар даватимуть у середньому понад 10 тисяч доларів. Українським фермерам, які захочуть стати власниками омірянних гектарів, в уряді обіцяють запустити спеціальну програму пільгового кредитування, під яку виділять близько 4 млрд гривень.

Світова ж фінансова криза, спричинена поширенням коронавірусу, не зможе вплинути на ринкову ціну гектара української ріллі. Принаймні так вважає заступник міністра розвитку економіки, торгівлі і сільського господарства України Тарас Висоцький. Чиновник заявив: закон передбачає мінімальну межу, якою є нормативно-грошова оцінка, що становить 28 тис. грн. за гектар. «Ми говоримо про сільськогосподарську землю, яку використовують для вирощування продуктів харчування. На продукти попит завжди буде, відповідно, прибутковість збережеться», — пояснив Висоцький.

Тим паче, на його думку, міжнародна практика показує: після запуску ринку вартість землі поступово зростає. «Вартість землі залежить від ліберальності ринку. Оскільки перший етап у нас досить консервативний, то в перші 2,5 року зростання ціни за гектар буде незначним. Після відкриття можливості покупки для юридичних осіб із 2024 року в наступні п'ять років земля буде дорожчати приблизно на 10-15% за рік», — спрогнозував він. ■

ХРОНІКИ COVID-19

Переоформувати карантин

Світ вчиться жити з коронавірусом: європейці почали послаблювати обмеження

Ігор ВІТОВИЧ

Вічно відсиджуватися у власній окремій норі не можна, тому низка країн Європи почала переглядати умови карантину. Такий крок продиктований як психологічною втомою населення, так і економічними чинниками. Міжнародний валютний фонд прогнозує падіння світової економіки на 3% в 2020 році. А це значно більше, ніж у період світової фінансової кризи 2009 року. За розрахунками МВФ, рецесія цього року зафіксує у 157 країнах світу з 194. Економіка США, припускають, впаде на 5,9%, Єврозони — на 7,5%, а зростання в Китаї сповільниться до 1,2%. Падіння економіки Росії очікують на рівні 5,5%. В Євросоюзі найсильніший удар по економіці прогнозують для двох найбільш потерпілих від коронавірусу країн: Італії (мінус 9,1%) та Іспанії (мінус 12%). А у двох найбільших за населенням та економічним потенціалом країн ЄС, Франції та Німеччині, економічне зростання сповільниться, відповідно, на 7,1 та 7 відсотків. У Великій Британії, яка вже вийшла зі складу ЄС, — на 6,5. Публікуючи такий звіт, МВФ наголошує, що за теперішніх умов дуже важко робити прогнози, враховуючи непередбачуваність розвитку пандемії.

Німеччина: велосипед — це здорово

ФРН найбільш гідно (як у Європі, так, можливо, й у світі) пройшла випробування. Потужна система охорони здоров'я та політичне керівництво країни на чолі з Ангело Меркель виявилися на висоті. На першому етапі атаки коронавірусу в країні щотижня проводили по 350 тисяч тестів, а надалі — і по 500 тисяч щоденно і негайно вживали заходів для ізоляції та лікування заражених. Міністр охорони здоров'я ФРН Єнс Шпан оголосив: епідемію COVID-19 країна взяла під контроль. А послаблення умов карантину стало можливим після того, як вжиті заходи дали переконливий результат: лікарні далекі від переантаження, а швидкість розповсюдження коронавірусу в країні різко знизилася, повідомляє «Німецька хвиля». З 20 квітня в Німеччині знову можуть відкриватися будь-які крамниці площею до 800 квадратних метрів. Це допоможе вижити дрібним торговцям, яких суворий карантин поставив на межу виживання. Уряд наразі не хоче поспішати з відкриттям великих торговельних закладів включно з меблевими магазинами. І безпечно відстань у півтора-два метри теж ніхто не скасував.

Незалежно від торговельної площі знову відчиняються книжкові магазини, автосалони і магазини з продажу велосипедів. Відкриття веломагазинів, вочевидь, слугує сигналом: рухатися на свіжому повітрі велосипедом корисно для здоров'я і безпечніше в умовах карантину, ніж їздити громадським транспортом. А відкриття автосалонів, можна припустити, не обійшлося без впливу автомобільного лобі. В окремих регіонах зобов'язують людей закривати обличчя в гро-

Нова нормальність.

мадському транспорті та магазинах. І міністерство охорони здоров'я Німеччини припускає: вимога соціальної дистанції збережеться на багато місяців, доки не з'явиться вакцина.

Починаючи з 4 травня потроху відкриватимуть школи і вищі навчальні заклади. Першими мають відновити регулярне навчання учні випускних класів: 10-го класу для неповної середньої освіти і 12-го чи 13-го — для повної, а також учні останнього року початкової школи. Так само відновлюватимуть навчальний процес і у вищих професійних школах. Іспити у вишах та в середніх школах можуть знову проводитися. Детальні умови ще визначать уряди федеральних земель, у компетенції яких перебуває освіта. Учні випускних класів у низці земель можуть починати підготовку до іспитів у малих групах уже з 20 квітня.

4 травня зможуть відновити роботу й перукарні. Утім їм спершу доведеться розробити концепції з дотримання гігієни. Інші заклади, які надають послуги з інтенсивним тілесним контактом, такі як борделі, салони краси або масажні салони, надалі залишаються зачиненими. Натомість фізіотерапія за рецептом лікаря і не була заборонена. Так само відчинені продуктові магазини, крамниці з продажу косметичних і побутових товарів, магазини будівельних матеріалів, автозаправки, пральні, банки, поштові відділення, газетні кіоски — все необхідне в повсякденному житті. Не припиняється робота і на будівельних майданчиках. У громадських місцях можна перебувати лише у компанії членів сім'ї чи людей, з якими проживає в одному домогосподарстві або разом із максимально однією іншою особою. Зачинені, як і раніше, дитячі садки. Бо там важко очікувати дисциплінованого дотримання всіх правил гігієни і дистанції. Але створено окремі групи, в яких доглядають за дітьми лікарів, продавців продуктів магазинів та інших представників професій, робота яких критично важлива для забезпечення базових потреб.

Ресторани і кнайпи на замку: ризик розповсюдження вірусу там надто високий. Але заклади громадського харчування пропонують їжу на винос чи до-

ставляють страви додому. Пивні й музичні фестивалі, інші масові заходи будуть заборонені щонайменше до кінця серпня. Саме вони до карантину виявилися розсадниками інфекції. Прем'єр-міністр Баварії Маркус Зедер днями визнав, що «дуже-дуже скептичний» щодо Октоберфесту. Це всесвітньо відоме свято пива щороку проходить на початку осені. Театри, музеї, галереї і концертні зали — все зачинене. Жодних шансів на відкриття поки що і для нічних клубів. Так само закриті до серпня не лише футбольні стадіони, а й спортивні майданчики та фітнес-студії. Не зможуть поки що погратися і діти на дитячих майданчиках. Надалі не буде відкритих для громади богослужінь у церквах, мечетях і синагогах. Водночас поступово влада розпочинає з церквами діалог про те, що можна дозволити найближчим часом. Католицька церква розкритикувала рішення не робити жодних послаблень для церковного життя. Наступний перегляд умов карантину очікується 30 квітня. Цього дня канцлерка і глави урядів федеральних земель зберуться на нараду щодо подальших кроків.

Квітневі вольності

Одночасно з ФРН кілька європейських країн також почали з 20 квітня послаблювати карантин на тлі економічного та соціального тиску. Швейцарія, Данія та Фінляндія починають відновлювати роботи шкіл та магазинів. У Норвегії відчиняються дитячі садки, Бельгія, Греція та Португалія заявили, що розробляють план відновлення своїх економік в травні. У Польщі, починаючи з 20 квітня, знову можна відвідувати парки та ліси. І перебувати в них групами без масок, якщо всі особи в групі є членами однієї родини.

У Франції коронавірусну відлигу почали з заморської території: Нова Каледонія 20 квітня першою оголосила про відміну карантину. Щоправда, на цьому архіпелазі з 270 тисячами населення досі зареєстровано лише 18 випадків зараження і жодного нового за останні 12 днів. У континентальній Франції президент Емманюель Макрон продовжив карантин до 11 травня, але прем'єр-міністр країни Еду-

ард Філіпп у неділю, 19 квітня, підбив проміжні результати і зробив висновок, що розповсюдження Covid-19 удалося взяти під контроль, але говорити про перемогу над вірусом ще рано. І попередив, що після пандемії на світ очікує «жорстка» економічна криза: «Наше життя після закінчення карантину не буде таким самим, що й до коронавірусу. Воно ще довго не буде таким самим». У Франції планують проводити по 500 тисяч тестів щотижня, як тепер у Німеччині. Дотепер ця цифра втричі нижча. За порушення умов карантину вже накладено 800 тисяч штрафів, але більшість французів дотримуються обмежувальних заходів. «Ми повинні навчитися жити з вірусом», — заявив глава французького уряду.

У рамках послаблення обмежень, запроваджених через поширення коронавірусу, з 20 квітня знято також заборону на відвідини будинків для людей похилого віку та притулків.

Сміх крізь сльози

Чехи, які завжди відзначалися чудовим почуттям гумору, оголосили, що з понеділка в країні запроваджується «розумний карантин». Чехія збирається відкрити малі магазини. МОЗ Чехії повідомляє на своєму сайті, що передбачає збільшення вибіркового тестування населення, виявлення контактів із зараженими та оперативне інформування. Політика «розумного карантину» дозволить пом'якшити обмежувальні заходи, прискоривши повернення звичайного життя.

Утім чехи і дотепер намагалися жити максимально «нормально», про що свідчать окремі кумедні факти. Коли на початку квітня, вже в умовах карантину, в 6-му районі Праги здійснили раніше затверджене знесення пам'ятника радянському маршалу Івану Коневу, глава району Ондřej Колаж заявив у відповідь на протести Москви, що монумент знесли, бо Конев перебував на вулиці без маски, а умови карантину для всіх єдині.

У великодні дні в Чехії встановилася літня погода з температурою +25 градусів. І молода пара вирішила відкрити купальний сезон: купальних костюмів не було, то зробили це голяка.

ДО РЕЧІ

В Ізраїлі ще з 19 квітня послабили карантин. Ця країна перебуває дуже високо в рейтингу країн OECD у тому, що стосується протидії епідемії коронавірусу, тому карантин буде послаблено на два тижні, а після цього буде проведена оцінка підсумків такого кроку. З 19 квітня на робочих місцях у різних фірмах і структурах країни зможуть перебувати до 30% співробітників. Залишається в силі вимога носити маску, виходячи з дому. Своєю діяльністю зможуть розширити підприємства хай-тек, різних галузей промисловості та послуг. Громадський транспорт почне працювати з 5:30 ранку, а не з 8:00, як планувалося раніше, щоб співробітники організації і підприємств, які не мають можливості працювати віддалено, могли вчасно добиратися до робочого місця. Влада Ізраїлю затвердила правила відстрочки виплати штрафів за порушення карантину.

Досі громадський транспорт в Ізраїлі не функціонував, працювали лише таксі й служби доставки. На сьогодні тут можна виходити з дому на короткі прогулянки, за покупками у продуктовий магазин та в аптеку. Тривалі далекі прогулянки заборонені, без крайньої потреби не можна залишати своє місто.

* Станом на 18 квітня в Ізраїлі на коронавірус захворіли 13 265 людей, з них померли 164 хворих, утім одужати вдалося з 4 356 особам.

Поліція застала їх на «водних процедурах» і оштрафувала за те, що перебували в громадському місці... без масок.

Тим часом мерія Мадрида випустила в місто пересувний кінотеатр. Він після настання темряви демонструє фільми на велетенських екранах мешканцям багатоповерхівок спальних районів. Їх люди можуть спільно переглядати з власних балконів. Кінотеатр на колесах запущено з 13 березня і він має побувати в усіх районах іспанської столиці.

Як відомо, у винахідливості попереду біжить торгівля. У північному передмісті Афінів Ліковрісісі власник кондитерської Тассос Вазакас на Великодні свята розпочав продаж традиційних шоколадних кроликів, але — у істивних захисних масках, спричинивши веселий попит. А підприємливі поляки почали попереду біжить торгівля. У північному передмісті Афінів Ліковрісісі власник кондитерської Тассос Вазакас на Великодні свята розпочав продаж традиційних шоколадних кроликів, але — у істивних захисних масках, спричинивши веселий попит. А підприємливі поляки почали попереду біжить торгівля. У північному передмісті Афінів Ліковрісісі власник кондитерської Тассос Вазакас на Великодні свята розпочав продаж традиційних шоколадних кроликів, але — у істивних захисних масках, спричинивши веселий попит.

А підприємливі поляки почали попереду біжить торгівля. У північному передмісті Афінів Ліковрісісі власник кондитерської Тассос Вазакас на Великодні свята розпочав продаж традиційних шоколадних кроликів, але — у істивних захисних масках, спричинивши веселий попит. А підприємливі поляки почали попереду біжить торгівля. У північному передмісті Афінів Ліковрісісі власник кондитерської Тассос Вазакас на Великодні свята розпочав продаж традиційних шоколадних кроликів, але — у істивних захисних масках, спричинивши веселий попит.

До речі: коли в Чехії на чорному ринку з огляду на перекриті кордони закінчилися наркотики і зачинили нічні клуби, дискотеки та бари, де їх збували, місцеві наркотики переорієнтувалися на продаж... засобів антивірусного захисту. Але це не дуже смішно, бо Всесвітня організація охорони здоров'я повідомила: на тлі пандемії дедалі більшого поширення набувають підбірні ліки. Китай та Індія — два основні виробники товарів медичного призначення — на карантині, а попит перевищує пропозицію. Під час міжнародної операції «Пангея», яку провів Інтерпол, за сім днів арештували 121 особу в 90 країнах. Правоохоронці конфіскували небезпечну фармацевтичну продукцію на суму 14 млн доларів. ■

ПОСТАТЬ

Український гетьман —
перший московський політв'язеньАрхівні документи свідчать: Дем'яна Ігнатовича не зламали
нелюдські катування**Віталій МАМАЛАГА,**
старший науковий
співробітник Національного
історико-культурного
заповідника «Гетьманська
столиця»

Гетьман Дем'ян Ігнатович очолював Українську козацьку державу у 1668—1672 рр. Минулого року на сторінках газети «Україна молода» ми вже розповідали про декілька епізодів із біографії. Пропонуємо повернутись до долі цієї видатної, але забутої постаті нашої історії.

**П'ять московських гарнізонів
в Україні, з додатковим у
Батурині**

1668 року гетьман приходив до влади в надзвичайно складних умовах, коли Україна намагалася опиратись московському загарбанню, коли суспільство та економіка країни були виснажені безкінечною війною. Частина політичної еліти, яка гуртувалась навколо Дем'яна Ігнатовича, обрала шлях порозуміння з Москвою. Ця думка перемогла, і гетьман пішов на підписання миру з царем.

Це сталося у березні 1669 року в місті Глухів. До честі Дем'яна Ігнатовича, він витиснув із ситуації практично максимум можливого, і Гетьманщина повернула собі майже всі права та вольності, які мала за Богдана Хмельницького, і залишилась незалежною державою, лишень визнаючи своїм головою особисто царя (так, як зараз Канада визнає британську королеву).

Єдиним проявом присутності царської влади в Україні були п'ять московських гарнізонів, таких собі «військових баз». Декілька тисяч воєнків перебували в Києві, Острії, Чернігові, Ніжині та Переяславі. Гетьман сподівався на взаємовигідну співпрацю з північним сусідом. Дем'яну Ігнатовичу можна це пробачити: в нього ще не було багатоговального досвіду взаємовідносин із Москвою, він мав перед очима всього якихось 15 (рахуючи від Переяславської ради) років брехні, підступності та лицемірства. Ігнатович настільки сподівався на добрі відносини, що навіть погодився, щоб у Батурині, його гетьманській столиці, додатково розмістили ще один гарнізон. Влітку 1670 року до Батурина прибув стрілецький полк. Звісно ж, для безпеки і порядку. Не знав тоді ще гетьман, яким чином ці хлопці «забезпечать» йому безпеку.

Треба визнати, що гетьману Дем'яну Ігнатовичу вдалося не тільки підписати з царем найуспішніший в історії взаємовідносин договір — упродовж усього свого правління він намагався посилити позиції Української держави. На кожному кроці демонстрував свою неуподобаність у відношенні інтересів України, тому, відповідно, все більше і більше дратував Москву.

**Пораненого, у кайдани
закутого — били**

Функції московського резидента в Батурині виконував Григорій Нейолов, командир того самого стрілецького підрозділу, що мав забезпечувати порядок. Через Нейолова царський уряд здійснював свій вплив — Москва завжди вміла ефективно «працювати» з українською елітою. А ми пам'ятаємо, що в ті часи Україна мала повноцінну державу і царі не могли тут господарювати на власний розсуд. Тільки від часу Катерини II, тобто аж через 100 років від описуваних подій, імперії вдалося повністю поглинути Україну. Тому в часи гетьмана Дем'яна Ігнатовича Москва була змушена діяти в Україні так, як і в наш час, переважно за допомогою «медведчуків».

Московській резидентурі вдалося сформуувати групу недоволених гетьманом старшин та організувати проти нього заколот. Семеро урядовців мали захопити гетьмана та передати його до Москви. Для виконання плану московська резидентура надала заколотникам великий підрозділ стрільців. Як не наголошує Москва сотні років на прірві між українським народом та його владою (розділяй і володарюй), а у виконавці завжди призначає «відпускників-іхтамнетов!» У ніч на 13 березня 1672 року через велику чисельну перевагу заколотників та москвитам вдалося нейтралізувати особисту охорону Дем'яна Ігнатовича (товаришів надвірної хоругви) та увірватись до гетьманської резиденції, що розташовувалась у Батуринському замку. Гетьмана, який нічого не підозрював, було схоплено просто у власних покоях. Він намагався опиратись, але катастрофічна чисельна перевага зробила свою справу. Хто завітає до Батурина — легко зможе відвідати місце, де відбувалися ці драматичні події, — воно достеменно відоме. Тепер тут реконструйовано той самий Гетьманський будинок.

Боячись того, що в місті дізнаються про злочин, гетьмана одразу відвезли до подвір'я, де в Батурині проживав Нейолов. Але навіть тут гетьман намагався опиратись. Відомо, що він був справді міцним чоловіком. Якимось чином йому вдалося дістатись рушниць, але використати її Дем'яну завадило постріл із пістоля одного з заколотників. Гетьмана, що отримав поранення в плече, закували в кайдани. Наближався ранок. Тому заколотники вирішили, не гаючи часу, вивезти гетьмана з Батурина. Дем'яна поклали на звичайного воза, накрили шкурами та якнайшвидше попрямували в напрямку московського кордону.

8 квітня 1672 року його доставили до Москви. Польський посол Ян Гнінський лишив опис побаченого на власні очі прибуття гетьмана Дем'яна Ігнатовича до царської столиці: «Його тут на очах наших та вищого світу привезли на жалюгідному возі

«Гетьмана Дем'яна Ігнатовича ведуть на муки».
Ілюстрація з «Історії України-Руси»
Миколи Аркаса, 1912 р.

в тяжких кайданах, кулаками побитого натовпом, пораненого, обпльованого...». На шляху гетьмана до Москви маємо декілька випадків нападу цивільного населення на ув'язненого гетьмана, та навіть на його дружину з дітьми, яких також відправили до Москви, але дещо пізніше. Така поведінка «простих росіян» по відношенню до ув'язненої людини під конвоем видається абсолютно незрозумілою. Мабуть, це якісь глибинні традиції демонстрації «вірнопідданості».

**Багато хто з дуби почав
обмовляти гетьмана**

Вже 14 квітня в Малоросійському приказі бояри та дворяни почали допитувати ув'язненого гетьмана. Розпитували про все: від кадрових питань до планів гетьмана здійснити паломництво до Києва. В усьому їм бачили злі наміри, особливо улюблене звинувачення — «ізмєна». Гетьман заперечував усі закиди.

Слідство використовувало широкий спектр традиційних для того часу процесуальних заходів. З деякими зі свідків обвинувачення гетьману було проведено очну ставку. Йому дали ознайомитись зі свідченнями проти нього колишніх соратників, іншими документами справи. Допити тривали безперервно, годинами, впродовж кількох тижнів. Дем'ян усе відкидав.

Царські слідчі почали вмовляти гетьмана: «Демко, принеси свою вину перед великим государем чисто...». Той продовжував заперечувати всі звинувачення. Після цього перейшли до тортури. Спочатку катували приборчників гетьмана, ув'язнених разом із ним. Не у всіх виявилось достатньо сили волі. Багато хто з дуби почав обмовляти гетьмана.

Дійшла черга і до самого Дем'яна. Відомий історик Микола Костомаров пише про це так: «Повели Демка к пытке, раздели, прядели руки в страшный «московский» хомут, привязали ремнями руки и ноги к противоположным между собой столбам, так что все тело пытаемого болталось в воздухе». Гетьман отримав 19 ударів батогами. Не виймаючи з хомута, його допитували знову і знову.

Національний заповідник «Гетьманська столиця».

Наукова реконструкція образу гетьмана Дем'яна Ігнатовича.

Гетьман стояв на своєму. Йому дали ще декілька ударів «думая вымучить у него иное сознание», потім ще раз і ще раз. Залишивши на деякий час гетьмана у спокої, катували нижинського полковника Матвія Гвинтовку. Далі знову піддали тортурам Дем'яна Ігнатовича. «Принеси свою вину великому государю безо всяких лжи, признайся во всем» — укротре вмовляли гетьмана кати.

Загалом Дем'ян отримав 40 ударів батогами, що для більшості людей було смертельною дозою. Але міцний український гетьман навіть не визнав провини. Для співставлення нагадаємо, що, коли у 1708 році відомою донощику на гетьмана Івана Мазепу Василь Кочубей та його соратник Іван Іскра привезуть свій донос до Петра I, то отримують від нього, за традиційною московською приказкою, «донощику первый кнут» по 5 та 8 ударів батогами відповідно, після чого одразу визнають себе наклепниками.

**Сфальшована справа
про зраду**

Катували й гетьманового брата Василя. Так і не вивавши зізнань, цар засудив гетьмана та його брата до смертної кари. Страту було призначено на 28 травня. Цього дня гетьмана та його брата, які має робитись у подібних випадках, сповідали та причастили. Потім за великого скучення московського люду, схиляного до подібних вивавищ, засуджених братів вивели на Болотну площу, традиційне місце страти у Москві. Їм прочитали вирок, у якому гетьмана називали «изменником и клятвопреступником».

Всупереч протоколам допитів, у вирок повідомлялося, що Дем'ян Ігнатович у всьому зізнався і визнав свою «зраду». Документи цієї справи дуже добре збереглись у московських архівах. Ніде ми не бачимо в них гетьманського зізнання — навпаки, бачимо скарги слідчих на впертість Дем'яна. Вочевидь, маємо приклад прямої фальсифікації справи. Дуже

по-сталінськи, чи не так? Особливо вказувалось, що гетьмана засуджено до страти «по желанию старшин, полковников, всего Войска Запорожского сей стороны Днепра со всем народом малороссийским...». А це вже нагадує: «по многочисленным просьбам трудящихся».

Голови засуджених Дем'яна та Василя вже поклали на плаху, але останньої миті з'явився гонець, який зачитав указ царя про заміну смертної кари на довічне заслання, нібито за великим проханням царських дітей. Насправді ж можемо стверджувати, що «акт помилювання» був театралізований вивавищ, щоб повчити, щоб запам'ятали, щоб знали, хто в домі господар. Тобто якщо не зламався фізично — будемо ламати морально... Такими були методи російських «лібералів» XVII століття.

Прикметно, що через день після показової імітації страти гетьмана Дем'яна Ігнатовича — 30 травня 1672 року — в тій самій Москві народився царевич Петро, майбутній Петро I, з яким епоха «лібералізму» вкотре скінчилась.

Подальший шлях гетьмана та його сім'ї лежав на схід, в забайкальську землю.

До честі Дем'яна Ігнатовича, він мужньо переносив різноманітні приниження та знущання. Ставши першим українським гетьманом, який був підданий тортурам у Москві, він продемонстрував незламну силу волі, видатну мужність, найвищі якості благородної душі. Дем'ян Ігнатович не висував зустрічних звинувачень на адресу тих, хто звинувачував його, не обмовляв інших, не каювся, не випрошував собі помилювання. Увійшовши в історію як перший український гетьман-московський політв'язень, Ігнатович дав нам приклад стійкості та честі. Розправа над ним — як не вивчений українцями урок про те, чим закінчуються оманливі «казки» Москви про взаємовигідну співпрацю. ■

УМІЛІ РУКИ

Коваль свого щастя

Майстер створює ковані вироби у стилі ретро

Ганна ЯРОШЕНКО
Полтава

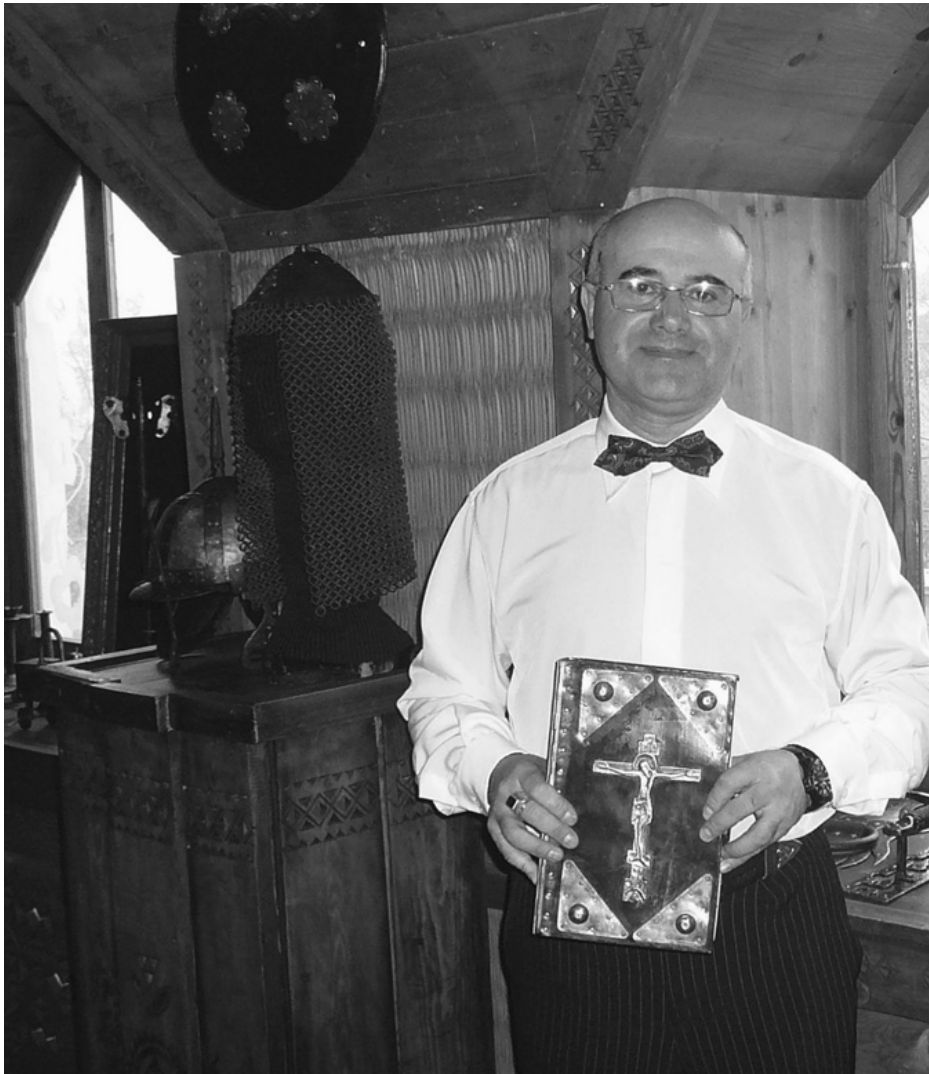
Його можна назвати ковалем, а можна — художником по металу. Неодноразово член спілки полтавських художників «Живопис», лауреат обласної премії імені Панаса Мирного, просто майстер, який має золоті руки й відроджує народне ремесло, Анатолій Фіктянов демонстрував полтавцям свої витончені, нерідко майже ювелірні ковані вироби у стилі ретро. На останній виставці (у докарантинні часи. — Авт.) він представив свої шедеври у літературно-меморіальному музеї Панаса Мирного. На ній можна було побачити незвичайні ковальські вироби: від середньовічних військових обладунків та зброї до декоративно-ужиткових речей і сувенірів у стилі ретро.

— Займаюся ковальським ремеслом чи не все життя. Іноді мені до рук потрапляють цікаві історичні знахідки, які доводиться реставрувати, — розповідає 52-річний Анатолій Фіктянов. — До того ж, виготовляю сувеніри у стилі ретро, відповідно, мене цікавить історична екзотика, історія українського козацького руху. Свої роботи поділяю на комерційні (подарункові) й ті, що продажної цінності не мають. Загалом праця в майстерні — це для мене відпочинок від буденних проблем.

Чоловік пригадує, що все його дитинство минуло в майстерні діда, яка розташовувалася на колишній полтавській вулиці Бакинських комісарів. Дід, котрий змінив хлопцеві батьків, був столяром високого класу, а ще виготовляв ковані елементи для столярних виробів. Анатолій, який увесь час спостерігав за його роботою, тепер справляється з ковальськими інструментами не гірше за діда.

Що й казати, давні військові обладунки у виконанні Анатолія Фіктянова мають справді химерний вигляд. Майстер наголошує, що, аби виготовити в середньовічній Європі дворянські бойові обладунки, які щораз були особливими, потрібно було відвідати не одного коваля, бо всі вони мали вузьку спеціалізацію: одні виготовляли тільки шоломи, інші — кіраси, треті — зброю. Анатолій, за його словами, старається бути універсалом. До речі, виготовлена ним кольчуга має чималеньку вагу (недаремно в давні часи була така професія — воїн). А от аби її створити, потрібно володіти певними ковальськими прийомками, констатує майстер. Є у нього і модель шолома, яка називається «раковою шийкою», і татарський щит, який використовували козаки під час військових походів, і пернач із булавою.

Одна з його останніх робіт — металева обкладинка на застібці для дореволюційної релігійної книги, на якій склали присягу ті, хто вступав до лав козацтва. Її подарував пану Анатолію один із представників козацької організації (до речі, і сам майстер має чин полковника українського козацтва).

За словами Анатолія Фіктянова, його цікавить історична екзотика.

Унікальна скриня для посагу.
Фото автора.

Релігійні книги в металевих обкладинках Анатолій Фіктянов побачив у одному з музеїв на території Києво-Печерської лаври, от і вирішив зробити подібний екземпляр.

Оскільки він працює не лише з металом, а й із деревом та каменем, то змайстрував, зокрема, й посагову скриню, оздобивши її металевими елементами. Нагадує, що до революції за розміром скрині визначали, багату чи бідною була наречена. Майстер зробив її завдовжки з метр, а при оздобленні використав особливу технологію просічення металу. Це коли робиться викрійка з паперу й обкреслюється на листі металу, а потім висікається й обковується. А от зі старовинною скринькою для пожертв, зробленою в такому ж стилі, у пана Анатолія

взагалі пов'язана ціла філософія: аби щось отримати в житті, неодмінно маєш щось віддати.

Особливу увагу на виставці привертала серія жіночих прикрас — дукачів, які свого часу носили на Лівобережжі, Чернігівщині, Полтавщині та Слобожанщині. Вони складаються з монети й металевого банта, іноді прикрашеного камінням. «За дукачем багато чого можна було сказати про жінку, — стверджує майстер. — Я вивчав дукачі різних регіонів України (коваль має володіти інформацією із різних сфер знань), вони відрізнялися між собою. Скажімо, дукачі Полтавської губернії називалися «рогатими».

Анатолій Фіктянов пишається й колекцією наконечників для стріл. «Якщо ми з

Важка ти, «шапка»...

Чудові копії стародавніх зразків.
Зброя має бути не лише надійною, а й гарною.

вами зйдемо в історичний музей і побачимо наконечники для стріл, їх буде від сили 10, різних за конструкцією. Я ж зробив таких наконечників аж 32!» — зауважує.

— А тепер я вас трохи розсмішу. Іноді мені доводиться виготовляти й магичні амулети. Оцей називається «На грошовитого кавалера». Такий сувенір дарують незаміжнім жінкам. Та найцікавіше те, що всі, кому їх подарували, і справді не-

вдовзі вийшли заміж за успішних грошовитих чоловіків, — сміється пан Анатолій. — Узагалі в давні часи коваль сприймали як людину, пов'язану з магією. Уявіть собі середньовіччя, коли чи не найціннішою матеріальною річчю в людей була дерев'яна лопата, обкована металом. А коваль володів магічною здатністю — міг здійснити будь-яку мрію: власноруч виготовити найдорожчі предмети з металу. ■

Остап ДЕЙНЕГА
Львів

Шановна редакціє «України молода», вашу газету читаю з часу президентства Віктора Ющенка. Вважаю її правдивою і патріотичною.

«Україна молода» не часто висвітлює думки таких людей, як Фокін (прем'єр-міністр України 1990-1992 рр. — Ред.). Ось що мене змусило висловитись у вашій газеті. Стаття п. Фокіна від 20 лютого «Кому служить «слуга народу» спрямована на пошук відповіді. Але відповідь — саме у п. Фокіні та йому подібних. Він ніби не знає, хто створив електорат «слуг». Вихваляючи своїх земляків-луганчан як невинно ображених олігархами та ще якимись зарозумілими патріотами, ніякої провини в самих луганчанах не бачить. Ці люди винятково добрі, подібних до них він ніде не бачив. Це дуже свідомі, освічені, надійні, творчі і сміливі люди. Ніхто, окрім донбасівців, не вміє боротися за правду і справедливість. Ніхто не вміє так героїчно йти на Київ і гриміти касками. Відмовлялись від таких людей можуть хіба що вороги України.

Незрозуміло тільки, що для цих людей і п. Фокіна значить Україна. Україна — це Донбас чи держава Україна? Бо якщо брати до уваги Луганщину-Донбас, то можна погодитись, що вони виняткові. А щодо Української незалежної держави, то тут велике запитання. І чи зрозумів його пан експрем'єр до наших днів? Невже ці люди забули, хто лягав під танки українського війська, яке йшло, щоб оборонити наші державні кордони від споконвічного ворога — Московії? Цей «освічений» народ люто і з ненавистю жбурляв каменюки на голови полонених, які просто з Майдану, за покликком любові до Вітчизни, добровільно йшли визволяти Донбас від

■ ГЛАС НАРОДУ

Україну вже не знищити!

або Хто забув голос предків

ворожої навали, а потім потрапили до рук окупантів. Цим патріотам лише за наколку тризуба відрубували руки, здирали шкіру. За любов до України прив'язували до стовпів і плювали в обличчя. Такої ненависті до українців не мали навіть німецькі нацисти. Навіть сьогодні на вільних від окупанта землях Донбасу можна померти за українське слово, як це сталося з волонтером Мірошніченком. Хочу запитати у п. Фокіна: хто і коли виховував на Донбасі і не тільки полонських, бондаренків, корнілових, вілкулів, колісниченків, рабіновичів — усіх і не перерахувати? Ви тавруєте деяких олігархів і ще якихось зарозумілих патріотів, які тягнуть донеччан до Європи, дуже переживаєте за їхню долю, але чомусь не питаєте, де ті статки, які вони здобули при «союзному» раю?

Ви і тепер запитуете, коли вони прокинуться, коли повернуться до самосвідомості, тільки не кажете, до якої. Ви запитуете, коли в них і в їхніх серцях заговорить гордість і честь, яка була в їхніх предків, але не кажете, яких предків. Тих, від мови яких вони відмежовуються і вперто горнуть до чужої, яка нібито для них завжди була рідною, а це значить, що для них предки — чужі.

Проти української мови найзапекліше борються саме українці-недороси та цілковиті манкурти. Свого глибокого переконання в цьому я досяг завдяки більшовицькій владі. Саме вона створила для мене безплатно-приму-

сові можливості побувати у різних куточках «необ'ятної родини» і зустрітись із різними категоріями людей від «дна» до «світл». Відповідно до своєї українськості, прагнув зустрічей з українцями свого покоління і старших. А висновок невтішний: у Росії проживає дуже багато українців як ще з радянських часів, так і «незалежних». Можна сказати, що Росія «перенаселена» українцями. Більшість із них, саме «радянських», або не признається, що українці, або ж відхрещується від свого походження. Частина боїться за свою шкуру. Нічого не варті ті українці, які давно проживають у Росії, — вони вже «великороси», бояться, щоб не спитали: «Ты что — хохол?». Більшість із них слова доброго не чула про Україну, зате і добре знає, що українець — це «бандеровець». Це вкорінено від самого «дна» до верхівки.

Великою небезпекою є не розуміти, хто такі «руські». Вони намагаються створити собі імідж таких добряків, які всім допомагають, усіх визволяють, їм заздрить увесь світ. Вони є найкращими в усьому світі, і великий гріх, якщо ти цього не розумієш — відразу стаєш ворогом, а якщо при цьому ти ще й українець, то навіть для «іногородців» — ворог «бандеровець».

На Львівщині є теж певна частина українців-недоросів. Вони прибули після Другої світової війни або ж прислані були до Галичини як представники радянської влади для боротьби з націоналістами та для їх перевихован-

ня. Більшість із них прибула зі Східної України, але спілкувалися вони винятково російською мовою. І до наших днів, продовжуючи жити в Західній Україні, спілкуються на «язике Леніна». Тепер же, відчувши реванш, вони побігли до «слуг».

Кажуть, щоб покарати за гріх, Господь забирає у грішника розум, але за що в такій великій кількості, запитує пан Фокін? Він не розуміє, що причина всьому в цих зденаціоналізованих ліваках. Починаючи від щорсів, виниченків, коцюбинських (Юрій Коцюбинський — син письменника Михайла Коцюбинського, член першого більшовицького уряду в Україні. — Ред.), прімакових, вони вірили в комуністичну ідею. Не вірили, не бачили, що ця ідея в головах москвитів скоро перетвориться в комуністичний шовінізм, імперський «рай». А це набагато гірше, ніж нацизм для української державності. Цей комуністичний шовінізм, його лівизна глибоко вкорінилися у головах донеччан, ось чому вже багато років ми маємо те, що маємо. І провинна в цьому української елітної лівизни. Саме вони виховали людей без роду-племени.

Найдалі відійшла від свого українства частина донеччан. Вони проявляють вперту лють, ненависть до всього українського, повторюючи мантру про «бандеровці — буржуазні націоналісти». Саме ця частина України вже більше 20 років гальмує розвиток країни, найзатятіше бореться проти української мови.

Але, як би ворожі сили не старалися, українців і Україну вони не здолають.

Я — член Товариства політв'язнів та репресованих, мені виповнилося 89 років, але я і мої побратими впевнені, що українців та Україну вже не знищать — вона вже вічна! ■

Війна війною, а свято за календарем. Тож Великдень прийшов і на передову, до наших воїнів-захисників. Волонтери зібрали і відправили на фронт нашим хлопцям святкові кошики з традиційними крашанками, пасочками, привітаннями та побажаннями найшвидшої перемоги.

В. МИРОНЕНКО
Миколаїв

■ ІСТОРІЯ НАГАДУЄ

«І Ленін такий молодий?..»

Міфи та легенди про «вождя пролетаріату»

Мені не раз погрозували за мої негативні висловлювання на адресу «вождя мірового пролетаріату». Але правду нікуди діти, якщо читати першоджерела. Радянська влада привчала нас до думки про геніальність великого Леніна, проте консилиум радянських і світових світл медицини, серед яких були Семашко, Блюмке, Ферстер, Геншен, Крамер, Осіпов та багато-багато інших, після патологоанатомічного аналізу засвідчив, що вождь хворів на сифіліс головного мозку. Простий же аналіз його життя і «творчості» засвідчує, що всі «легенди» про його життя та діяльність є саме легендами, фантазіями його біографів. Узяти хоча б його походження. Всі свято переконані, а в першу чергу в цьому нас переконував і сам Ленін, про що постійно писав у різних анкетах, що він за на-

ціональністю росіянин. Але давайте розберемося: його батько мав калмицько-чуваське коріння, матір була німецько-єврейського походження, то звідки ж російська кров?

Далі. У тих-таки анкетах він вказував рід занять — література. Проте ніколи не тільки не був літератором (адже політична пропаганда і публіцистика не є літературою), більше того — погано розбирався у белетристиці, та й з граматикую не дуже дружив.

Нам зі шкільних років розповідали, яких переслідувань зазнав вождь пролетаріату, в яких нелюдських умовах йому довелося жити. Проте, проаналізувавши адреси, за яки-

ми він проживав, довідуємося, що здебільшого це були закордонні курорти або ж відомі туристичні міста — Париж, Лондон, Базель, Цюрих тощо. Та й у Росії на заслання він непогано проводив час: то на полюванні, то на риболовлі у проміжках між «літературною» роботою.

Микола Владиславович Валентинов (справжнє прізвище Вольський. Російський публіцист, філософ, економіст. — Ред.), який з Леніним був на «ти», так розповідав про його зовнішність: «...Очі були темні, маленькі, дуже некрасиві. Обличчя рухливе, часто змінювало вираз — увага, роздуми, насмішка, колюча пі-

дозра, непроникний холод, глибока злоба». Ось як він писав про рівень «ученості» Леніна, зокрема в галузі філософії: розмови про філософію Леніна він чув уперше і був упевнений, що в цих питаннях із ним краще не розмовляти. Пристрасті в цих питаннях багато, а знань — дуже мало. Про це ж гадував і Г. А. Соломон, який запевняв, що з Леніна був дуже поганий оратор, без іскри таланту. Швидко, демагог.

І подібним людям радянська влада змушувала нас поклонятися. Їхні пам'ятники подекуди ще й досі стоять по Україні, а місцеві «князьки» забороняють їх зносити. ■

■ ПОЛІТПАРНАС

Молитва за Дзвінку Торохтушку

Василь КАЛЧУГІН
Глобине, Полтавська область

До цього часу не можу забути «Молитву» Дзвінки Торохтушки, надруковану в нашій «Україні молодій» у розпал війни проти путінської орди. Читаю її щоденно. Яка вона глибока, стоголоса, тепла. Вона, поза всяким сумнівом, допомагає нашим мужнім воїнам «не пізнати глибини страху, не впасти у зневіру й розпач». Кожен захисник рідної землі її вустах благас: «Побудь, мій Боже, отут між нами, душею батька, сльозою мами, сестри любов'ю, брата плечима, чеканням милої, її очима...»

Схиляюся перед талановитою й відважною Дзвінкою і тисячами жінок, котрі воюють на передовій, наближаючи перемогу над російськими окупантами.

Дзвінка — унікальна, справді велика українка, окраса нашої землі. Вона встигає і виховувати своїх діточок, і пліч-о-пліч із чоловіком боронити Україну, і писати неймовірно щемливі поетичні збіорочки, і допомагати людям, і волонтерити. А ще — своїм подвижницьким яскравим життям розбудовувати Україну. Для неї і таких, як вона — мої поетичні рядки та низький уклін, моє серце і моє життя.

*Землі оновлення — весна!
І ти красива, молода
В ОРДЛО в багнюці, вдень і вночі,
Під кулями, в кошмарах ночі,
В боях, де світлх днів нема.
І плаче вона ще душа,
Що побратим, обнявши землю,
У рай полинув, що душа
Над Україною витає
І тихо з сонцем розмовляє
Його безсмертна душа.
А ти в приціл гвинтівки бачиш,
Як по землі батьків, мов гади,
Плазують найманці-щури,
Іх в нашу землю привезли
Вбивати нас за гордість нашу,
За непокору і за правду!
О, Дзвінко, любя, дорога,
Твою молитву я щодня*

*Читаю в полі, в розпал бою,
Тебе цілую, наче долю,
Твоє єство, твої слова.
Побудь між нами, о, свята!
Покрий нас Божим омофором,
На варті будь до перемоги!
Ти — матір Божа серед нас.
Моя дзвінка ти Торохтушко,
Тебе на фронті чути всюди.
Рятуєш нас своїм життям,
Душею праведною світом,
Любов'ю, подвигом і світлом.
Молю за тебе небеса.
О, Дзвінко! Наша ти весна!
І перемога! І життя!
В тобі — все материнство світу,
Вся наша правда і надія.
З тобою фронт наш, мов броня.
Молю за тебе небеса.*

■ АРТ-ПРОСТІР

Олександра Пренко:
Килимарство —
справа жіноча

Ляльку майстрині з Кропивницького має навіть прем'єр-міністр Великої Британії

Олександра Пренко.
Фото Людмили ЧЕЧЕЛЬ.

Людмила ЧЕЧЕЛЬ

Три десятки робіт, виконаних у техніці килимарства, зокрема і тканих ляльок, презентувала у Кропивницькому художньо-меморіальному музеї О.О. Осмьоркіна заслужена майстриня народної творчості України Олександра Пренко. «Весна. Коханья. Життя» — так назвала свою першу персональну виставку майстриня. «Ця виставка проходила у рамках започаткованого минулого року арт-проєкту «Лауреати обласної премії в галузі архітектури, геральдики та вексилотії і декоративно-прикладного мистецтва імені Якова Паученка, — розповідає директорка музею Віта Чернова. — Насамперед нас зацікавила самобутність авторки, неповторність, її жага до вивчення звичаїв і обрядів нашого краю, бо ж сама майстриня родом із Дагестану. Приємно вражає її прагнення говорити українською».

На персональній виставці Олександри Пренко презентували площинні ткані ляльки з серій: «Народи світу», «Український стрій», «Історія людства». Перед відвідувачами було розгорнуто широкий спектр особливостей національних культур Болгарії, Франції, Голландії, українського Закарпаття, де доводилося побувати майстрині. Ляльки виконані майже на зріст людини: веселі рожевоощі дівчата, серйозні, молодики з вусами заворожують якоюсь таємничою силою.

■ Пані Олександро, ви народилися на Кавказі. Як опинилися в Україні?

— Така моя доля... Іван Пренко, мій батько, свого часу не помітив, як дістався Північного Кавказу. Працював екскаваторником. І так їхня пересувна бригада дісталася аж до міста Каспійська. Там він і зустрів свою долю — мою маму, кубанську козачку Олімпіаду. Мама народила мене на 41-му році життя, найстаршій сестрі вже шістьнадцять на той час виповнилось.

Я весь час уважно прислухалася до батькової мови. Частенько вечорами тато наспівував: «Повій, вітре, на Україну, там покинув я дівчину...» А мама час від часу обривала його спів: «Ой, Іване, болить моя душа за рідним краєм... Вже, мабуть, ми звідси не виберемося, ось і дітьми вже обросли». Як тільки-но я навчилася читати, знайшла у тата на полиці книжки, написані не зовсім зрозумілою для мене мовою. Тоді й запитала: «Татку, якою мовою тут написано?» На що він відповів: «Нашою, доною. Рідною. Українською. Ми з діда-прадіда українці».

Відтоді я просила його більше говорити й співати українською. Я засинала під українські коlosкові. А коли чула пісню «Два кольори», наверталася сльози. У мої сні частенько, без перебільшення, приходили пшеничні лани, кетяги калини, садки вишневі коло хати... І тоді зародилися перші бажання: хочу побачити Україну...

■ Ви сказали батькам, що хочете жити в Україні?

— Не тільки. Сказала, що розмовлятиму українською. Хоч, аби мій чоловік був українцем. В школі я була відмінницею, непогано малювала. Усі мені пророчили бути художницею. Я ж, порадившись із мамою, подала документи до Ма-

хачкалинського художнього училища на відділення килимарства, бо вважала це ремесло цікавим, хоча й непростим. А мама більш практичніше ставилася до цього: і килими будуть, і гроші.

Отримавши спеціальність — майстер із килимарства — працювала художницею на підприємстві художніх промислів у Ставрополі. Придумувала композиції, малювала килими, а майстри їх ткали. Та одного дня зрозуміла, що мені чогось бракує. Тоді й переступила поріг Будинку творчості. Запропонувала вести гурток килимарства. І саме тоді зрозуміла: робота з дітьми — це моє.

А тут саме до нас завітали знайомі. Вони повідомили, що через кілька днів їдуть в Україну. Чули, що й наша родина хотіла б переїхати. Запросили у подорож. Довга дорога привела нас до, на той час, Кіровограда. Тут й оселилися. Ось так у 24 роки найголовніша моя мрія здійснилася. І ось уже понад тридцять літ я насолоджуюся краєвидами, прислухаюся до співучої батьківської мови. Лише про одне шкодую: тато так і не дожив, аби з нами разом повернутися в рідну Україну. Та й мама вже в інших світах. До речі, чоловіка зустріла в Кіровограді...

■ Пані Олександро, ви й донині особливу увагу приділяєте обдарованим дітям.

— Без цього не мислю життя. Нині я очолюю гурток «Килимарство» у центрі естетичного виховання «Росток», що у Кропивницькому. Найголовнішим у своїй роботі вважаю — знайти підхід до обдарованої дитини. А те, що всі діти обдаровані і заперечень немає. Головне — увійти в душу маленьких, подружитися з ними і почуватися на рівних. Тоді й вони відкриються вам.

Занять у студії «Килимарство» чекаємо з нетерпінням і я, і учні. Заварюю

запашний чай із квітів і трав, які ростуть на рідній землі, пригортаю смачний домашній печивом. А учні тим часом відривають душу, діляться найпотраємнішим. «Ми б хотіли, щоб ви, Олександра Іванівно, були нашою мамою, а ми — вашими дітьми», — так частенько зізнаються. Для мене — це найвища оцінка, яка може бути. Ніякі грамоти й дипломи не перевищать цих слів.

■ Але ж ця робота вимагає посидючості, терпіння, акуратності. Навіть не кожен дорослий завершує свій перший виріб.

— Частково згодна. Отож і шукала весь час щось своє, особливе. І ось, нарешті, зрозуміла, чим можна зацікавити дітей і здивувати дорослих. Лялька. Я довго вивчала історію українського народного килимарства, додавала свої елементи. І ось, нарешті, щось своє. Своєрідне і неповторне. Я розробила технологію виготовлення килимової площинної ляльки і нині маю авторське свідоцтво. Навіть провела десятиденний семінар-практикум з українського традиційного народного мистецтва для керівників гуртків та студій Києва, що проходив свого часу у музеї Івана Гончара. Пропоную відкривати гуртки і навчати дітей такому мистецтву.

■ А чому саме ляльку?

— Насамперед це найближче до дітей. На ляльці, як виробі, є багато елементів, які потрібно засвоїти у ткацтві, багато різних технік виконання. А поки дітки працюють руками, я не даю їм сумувати: розповідаю про оригінальність українського вбрання, символіку, призначення. Перед тим як розпочати нову справу, звернулася до Всевишнього і попросила з молитвою, аби все це дало результат. Тепер і справді записатися

на заняття до студії — мало не проблема. Бажаючих багато.

■ А свою першу ткану ляльку пам'ятаєте?

— Так, я зробила її у 2000 році. «Первісток» і нині зберігається у майстерні на видному місці. Пізніше вже розробила колекцію національностей ляльок. Уже не на одній виставці відвідувачі могли побачити це диво.

■ Килимарство — нелегка справа...

— І, до речі, килимарство — зазвичай, справа не жіноча. Адже килимарство вигадав чоловік. Я у своїй студії веду спостереження, що хлопчики більш акуратніші й зосередженіші у роботі. У мене навіть мрія є: набрати винятково групу хлопчиків.

■ Ваші ляльки — мов живі. Про них навіть легенди вже розповідають.

— Саме так сказав і прем'єр-міністр Великої Британії, придбавши ляльку на згадку про Україну. Я з радістю передаю свої ляльки у надійні руки. А щодо легенд, хтозна... Але я вірю, що майстер творить виріб, вкладаючи частинку своєї душі, а отже, програмує його.

У мене є колекція лялечок, яких я, розробляючи, запрограмувала на пару. Симпатичні хлопчик і дівчинка пов'язані ниточкою. Придбавши ляльок, їх неодмінно потрібно наректи іменами, аби вони одна одну знайшли у житті й довіряли один одному. Якось на «Країні мрій» до мене підійшла жіночка й повідомила, що ще й року не минуло, як вона придбала у мене «пару» й подарувала своїй подрузі. Через кілька місяців подруга вийшла заміж! Є в мене й серія лялечок-берегинь. Їх я раджу вішати біля дзеркала. Адже всі негативні емоції вони вбирають на себе, таким чином захищаючи оселю та господарів. ■

Мальвіна ВОРОНОВА,
доцент кафедри періодичної преси
Інституту журналістики

Автор книги «Лідери, що змінили світ» Олекса Підлуцький на її сторінках із легкістю переміщується з одного куточка світу в інший, його ерудиція та освіченість дозволяють невимушено пересуватися із Чехословаччини (Александр Дубчек) до Об'єднаних Арабських Еміратів (Заїд бін Султан Аль Нахайян), із Сингапуру (Лі Куан Ю) до Польщі (Лех Валенса), із Великобританії (Маргарет Тетчер) до Ізраїлю (Давид Бен-Гуріон), із Туреччини (Мустафа Кемаль Ататюрк) до Іспанії (Франсіско Франко), з Індії (Махатма Ганді) до Фінляндії (Урго Кекконен). Але йдеться не про абстрактні оповіді щодо історії обраних держав, які перебували в кризі і вийшли з неї завдяки лідерам. Навпаки, це історії конкретних лідерів, які в різні часи за різноманітних і складних обставин прислужилися своїм державам.

Збірка історико-політичних портретів «Лідери, що змінили світ» вийшла друком навесні 2020 року у видавництві «Фоліо» й, уже увійшовши в історію вітчизняної портретно-біографічної галузі як один з унікальних зразків, надовго зберігатиме актуальність для широкого кола читачів та викликатиме інтерес у наукових колах, що переймаються питанням ролі особистості в історії людської цивілізації.

На перший погляд, може здатися, що окрема особистість здатна вплинути лише локально — на свою державу, на окрему сферу діяльності в певний період часу. До того ж необхідно, аби належним чином збіглися історичні, соціальні, економічні та інші умови. Проте слід прийняти, що саме з іменами особистостей — а не груп, класів чи мас (марксистська теорія була спростована самим часом) — пов'язують найбільші історичні прориви, що докорінно змінювали світ, його географію, його ресурси, його панівну соціально-економічну ідеологію. Саме лідери виводили свої етноси на перші позиції, а в інших випадках формували політичну націю на основі суперечливого та багатонаціонального середовища, змінювали принципи міждержавних стосунків, закладали підвалини для науково-технічних інновацій тощо.

Перетворення в одній державі неминуче породжували зміни в інших. І так видозмінювався світ, а з ним і людська цивілізація. Унікальність збірки «Лідери, що змінили світ» полягає в тому, що її автор виводить українського читача за межі його країни, розгортаючи перед ним широку, різноманітну, планетарну історико-політичну картину. І це не просто є пізнавальним або цікавим, це є надзвичайно цінним з інформаційно-політичної (і навіть психологічної) точки зору, тому що Україна довгий час не відчувала себе частиною світу, випадала з його контексту, але саме така, крок за кроком, завдяки зусиллям вітчизняних інтелектуалів, цих донкіхотів, розширюється світоглядний горизонт української аудиторії, світ стає ближчим, а наша держава — глибше інтегрованою в нього.

Не втрачаючи критичного погляду на історію загалом і природу людини зокрема, ав-

КНИЖКОВА ШАФА

Лідери, що змінили світ

Олекса Підлуцький аналітично запортретував Юзефа Пілсудського, Мустафу Кемаль Ататюрка та Махатму Ганді

Олекса Підлуцький з Лехом Валенсою — одним із героїв своєї нової книжки.
Фото з власного архіву.

тор тяжіє до гуманістичного способу мислення, адже у фокус його уваги потрапили лише ті історично значущі особистості, які здатні були створювати, покращувати, оптимізувати, творити. Така позиція щодо аналізу політичного лідерства та відбору лідерів — це перекинутий місток у бік України, яким рухається надія на те, що і в нашій державі рано чи пізно з'явиться той один, який оточить себе однодумцями і візьме на себе відповідальність — за розбудову та вдосконалення вітчизняної державності. І в цьому, не витрачаючи багато слів на пил самореклами, вбачатиме патріотизм.

У вказаній збірці портретів

І в нашій державі рано чи пізно з'явиться той один, який оточить себе однодумцями і візьме на себе відповідальність — за розбудову та вдосконалення вітчизняної державності. І в цьому, не витрачаючи багато слів на пил самореклами, вбачатиме патріотизм.

біографія кожного лідера є початковою, хоча автор і не ставить собі такого завдання, він оповідає легко, дотепно, драматично, не нав'язуючи читачеві своєї думки. Вона ж — між рядками, в окремих епізодах чи історичних парадоксах, на яких робиться акцент, у самій оповіді, то діловій, фактологічній, а то — емоційній, промовистій, навіть палкій. Так, наприклад, історія Карла Маннергейма, видатного військового діяча і президента Фінляндії (1944—1946), блискучого офіцера російської армії, який відвоював у радянської Росії право Фінляндії на незалежність, — це історія про аристократизм, походження та вартість національного корін-

ня. Про те, як глибинні характеристики особистості впливають на її політичний вибір, що, в свою чергу, позначається на багатьох інших людях, надихаючи їх та об'єднуючи навколо спільної мети. Історичні обставини склалися так, що Маннергейм мав би вступити до лав радянської армії, але психологічні обставини були такі, що сам дух більшовизму був неприйнятним для нього. І у подальшому він воюватиме не лише за незалежність Фінляндії, а більшою мірою проти того способу мислення, життя, ідеології, що уособлювала радянська Росія. Автор не дає прямих висновків, а їх не робить і саме життя. Однак основна гіпотеза

вати його індивідуальні вразливість, чутливість, м'якість та сила, й те саме давнє бажання зберегти гідність — і свою, і чужу. Етика Ганді — повага до ворога, опір насильству — виросла з його природи, з органіки його натури, яка поєднувала жагу справедливості, силу й витонченість. А його досвід, як слухно зауважив автор, став із часом світовим і загальнолюдським надбанням, і в Україні ненасильницькі способи боротьби застосовувалися під час різних епізодів громадянського опору.

Портретуючи, реконструюючи історичні та біографічні факти, автор є й істориком, і психологом, він бачить своїх героїв у великому масштабі; дивиться на події і участь у них окремих осіб зі значної висоти, що дозволяє йому бачити й прозора відтворювати історичну правду. Він звернув увагу, наприклад, на колосальну внутрішню волю, послідовність та самодисципліну Юзефа Пілсудського, визволителя Польщі, але так само помітив у ньому брак управлінських рис, схильність до почестей та звеличування власної персони. З відчутною симпатією портретист змалював ерудита, філософа й політичного діяча Томаша Масарика, але неупереджено відтворив його ставлення до українського питання (Масарик бачив Україну тільки в складі російської держави).

Уся сума портретів, якщо їх уважно проаналізувати та узагальнити, містить два концептуальні типи лідерства, що викликають інтерес та високо цінуються автором: перші, проявляючи волю і послідовність, боролися за свободу і незалежність своїх народів, за їхнє право на державність (Томаш Масарик, Юзеф Пілсудський, Карл Маннергейм, Мустафа Кемаль Ататюрк, Ма-

хатма Ганді, Давид Бен-Гуріон тощо), другі, — демонструючи інтелект, професіоналізм та організаторські таланти, кардинальним чином створювали, реформували і покращували умови життя своїх держав (Цзянь Цзінго, Людвіг Ергард, Урго Кекконен, Янош Кадар, Лі Куан Ю, Александер Дубчек, Маргарет Тетчер, Лех Валенса та ін.).

Безперечно, між рядків розмістилася мрія про поєднання цих двох категорій в одній особі, якої так бракує Україні, фігури, яка б суттєво модернізувала нашу державу, зробила б її невразливою для зовнішніх впливів (а відтак по-справжньому незалежною), конкурентною та привабливою в колі інших процвітаючих країн світу. Прямо про це в збірнику не сказано, але ця думка виразно звучить у контекстах, в авторському зверненні до сумарного, типового образу ефективного лідера, який бореться за свою націю, забезпечує їй державність та багато працює, аби гарантувати процвітання власному народові.

У збірці йдеться про різні країни, відтворюються унікальні політичні, економічні, етнічні, релігійні моделі життя, але при цьому зберігається зв'язок із сучасністю та з українською реальністю. Дехто з героїв збірки був прямо пов'язаний з Україною (Томаш Масарик, Юзеф Пілсудський), а в біографіях інших автор побачив й унаочнив історичні, соціальні, культурні чи навіть ментальні паралелі. Наскрізно ідеєю звучить теза, що в світі все взаємопов'язане і що вчитися можна і власним, і чужим досвідом. Але не йдеться про копіювання чужих реформ чи стратегій, швидше — про усвідомлення того, хто гідний називатися лідером по-справжньому, якою повинна бути ця людина, на що мають бути спрямовані її розум, воля, професіоналізм та зусилля.

Варто зауважити, що в тексті портрета завжди видніються два профілі — героя й автора. І якщо взятися реконструювати авторську особистість, то вона є не менш цікавою, ніж ті лідери, яким автор прислужився в своїй роботі. Таке волелюбне, іронічне, чесне, інтелектуальне портретування ріднить Підлуцького з традицією початку ХХ століття, до якої відносяться ерудовані, пристрасні, інтелектуальні політичні портрети Дмитра Донцова чи Сергія Сфремова. В них, як і в його текстах, прямо озвучена позиція та утверджені цінності: демократизму, права народу на незалежність, поваги до чужих народів, їх державності й культури, професіоналізму.

Олекса Підлуцький ні слова не говорить про свою любов до батьківщини, власне, сам зміст книги це унеможливає, як і його професіоналізм, смак, такт і природне відчуття стилю. А водночас саме любов до власної країни — це той невидимий семантичний та етичний цемент, що скріпив усю збірку. Унікальність її в тому й полягає, що в ній жодного слова про українські будні, жодного натяку на сучасний політичний клас, але погляд автора спрямовано крізь сучасність — одразу в українське майбутнє, в якому народжується той лідер, який докорінним чином змінить Україну. А може, — і світ. ■

Інститут літератури імені Т.Г.Шевченка Національної академії наук України
газета «Україна молода»
Під патронатом Київської міської державної адміністрації

ЛАВРЕАТ

Мистецька ВІЧНІСТЬ

проти політичної трагедії

Сергій ГРАБАР

Вони дарували своє мистецтво — таким, яким самі його пізнали й відчули. Вони ще не розуміли, на що це все може обернутися: що захоплення мистецькою Візантією перетвориться на «буржуазну візантійщину», а їхній живопис — на «формалізм та контрреволюційний націоналізм». Вони були мов діти, які сліпо вірили в накреслені партією ідеали; так і не встигли в них розчаруватися, бо їх нагло розстріляли. Знищили в самому центрі давнього міста, у підвалах будинку, де колись навчали шляхетних панянок. А тоді кинули до спільної западини у лісі за Києвом.

Вони називалися бойчукістами (на імення свого лідера Михайла Бойчука) і виглядали монолітною групою протягом майже 20 років, а потім їх ліквідували — «контрольним у потилицю». І про них забули, стерши пам'ять.

Василь Седляр є одним із бойчукістів, і книжка Артура Рудзицького «Ілюстратор «Кобзаря» Василь Седляр та його доба» — перша спроба максимально повно розповісти про цього непересічного художника.

Але книжка не лише про майстра, вона ще й про долю репресованого одразу по виході у світ Шевченкового «Кобзаря» 1933 року. В голові не вкладається, як можна в Україні нищити книжку Великого Шевченка? Виходить — можна, ще й покаравши усіх до неї причетних.

Поява «Кобзаря» 1933-го і події навколо нього — це драматичний трилер без happy end. Хоча, можливо, вихід сьогоднішньої книжки про Василя Седляра і є тим щасливим епілогом всієї історії? А тоді... Тоді назовні полізли людська підлість, задрість, весь бруд, що часто ховається за привітною зовні посмішкою, дружнім нібито рукоштовкуванням та братерськими ніби обіймами.

Одні, як Євген Кирилюк — майбутній «видатний» літературознавець, член-кореспондент АН УРСР, котрий торував кар'єрний шлях, нищачи всіх і вся на своєму шляху, виявляючи «більшовицьку пильність і принциповість», а іншими словами — пишучи доноси й заробляючи тим самим солодкі бали від влади. Інші — як художник Василь

Касіян, який, також готуючи власні ілюстрації до «Кобзаря», тим самим звільнявся від сильного конкурента в особі Седляра. Обидва прожили довге життя, стали монополістами: один у шевченкознавстві, другий — у мистецько-ілюстративному баченні шевченкіани. Відійшли у кращі світи вшанованими, обласканими. І, тепер, забуті. Про них та їхню роль у тій давній трагедії — теж у книжці.

А ще — про соратників В.Седляра: з ким учився, працював, спілкувався. Про кохання з Оксаною Павленко, яка дивом уціліла у круговерті, бо жила в Москві. Про допити і самообмови. Зрештою, про повернення із небуття у вигляді реабілітаційної довідки.

Артур Рудзицький повертає зниклі імена Володимира Вайсблата, Михайла Новицького, Олександра Дорошкевича, Андрія Річицького, інших творців нашої культури. Свого часу автор книжки «Ілюстратор «Кобзаря» Василь Седляр...», незважаючи на супротив та непробудну чиновницьку сірість, повернув Києву ім'я Казимира Малевича. Сьогодні Артур Рудзицький презентує скарб зібраних, упорядкованих та майстерно змальованих фактів про В.Седляра — так, що разом із художником ніби проживаємо приголомшливі епізоди його життя, разом мріємо-сподіваємося-хвилюємося. Впадаємо у відчай. І бачимо Вічність... ■

Редактор сторінок
Костянтин Родик
rodyk@meta.ua

НОМІНАЦІЯ «ВІЗИТІВКА»

Малярство / фотографія / пластика

1.	Артур РУДЗИЦЬКИЙ. Ілюстратор «Кобзаря» Василь Седляр та його доба. — К.: Мистецтво, 240 с.(о)	53,62
2.	Діана КЛОЧКО. 65 українських шедеврів. Визнані й невяні. — К.: ArtHuss, 256 с.(о)	52,42
3.	Сьюзан ГЕРБЕРТ. Галерея котів. — К.: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 320 с.(с)	47,00
4.	Ангели. — К.: Артбук, 320 с.(п)	43,23
5.	Алла Горська: спалах перед світанком. — К.: Кліо, 136 с.(п)	31,77
6.	Волтер АЙЗЕКСОН. Леонардо да Вінчі. — К.: Наш формат, 488 с.(п)	27,77
7.	Станіслав Єжи ЛЕЦ. Вибрані афоризми. Ілюстрації Олександра Ройтбурда. — К.: б/н, 288 с.(о)	27,62
8.	Андрій ДОСТЛЄВ, Лія ДОСТЛЄВА. Мені досі соромно викидати їжу. Бабуся розповідала мені про Голодомор. — К.: Родовід, 104 с.(о)	26,35
9.	Володимир ПОЛОВЕЦЬ. Слово о полку Ігоревім. Графіка. — К.: б/н, 100 с.(с)	22,62
10.	Ігор САВИЦЬКИЙ, Григорій ШУМЕЙКО, Олесь НОГА. Нетифор-маляр з Божої ласки. — Л.: Видавництво Львівської політехніки, 304 с.(с)	19,81
11.	Нільс БЮТТНЕР. Ієронім Босх. Видіння і кошмари; Майлз Дж. ЮНГЕР. Пікассо: живопис, що шокував світ. — Х.: Фабула, 144+448 с.(п)	17,35
12.	Yevgeniy PAVLOV. Violin. — К.: Родовід; Графпром, 128 с.(о)	14,73
13.	Христина БЕРЕГОВСЬКА. Святослав Гординський. Творчість за півстоліття. — Л.: Априорі, 208 с.(п)	13,31
14.	Олександр ЧЕКМЕНЬОВ. Видалені. — К.: Дім милосердя Києва, 44 с.(о)	12,42

* номінувалося 24 видання

Архітектура / театр, кіно / мистецтвознавча есеїстика / спеціальні дослідження

1.	Василь КОСІВ. Українська ідентичність у графічному дизайні 1945-1989. — К.: Родовід, 400 с.(п)	84,27
2.	Майкл БЕРД. 100 ідей, що змінили мистецтво; Стивен ГЕЛЛЕР, Сеймур КВАСТ. Графічні стилі: від вікторіанців до хіпстерів. — К.: ArtHuss, 296+208 с.(о)	54,62
3.	Казимир Малевич. Київський аспект. — К.: Родовід, 336 с.(о)	43,88
4.	Ірина МЕЛЕШКІНА. Мандрівні зорі в Україні. Сторінки історії єврейського театру. — К.: Дух і Літера, 304 с.(і)	34,12
5.	KYIV STREET ART. — К.: Самміт-Книга, 340 с.(п)	34,08
6.	Джефрі БЕТЧЕН. Вогонь бажання. Зародження фотографії; Джон ТЕГГ. Тягар репрезентації: есеї про множинність фотографії та історії. — К.: Родовід, 248+248 с.(о)	30,54
7.	Архипенко в західноукраїнському мистецькому дискурсі. — Л.: Піраміда, 300 с.(п)	29,42
8.	Ліній-перехрестя-акценти. Композитор Леонід Грабовський. — Х.: Акта, 778 с.(с)	27,27
9.	Якутовичі: довільний конспект. — К.: Артбук, 96 с.(о)	16,54
10.	Річард ВІЛЬЯМС. Анімація: посібник з жививання; Нікіта КРАВЦОВ. Історія анімації: як народжується мистецтво. — К.: ArtHuss, 384+192 с.(о+п)	13,54
11.	Евгеній СІВАЧЕНКО. Сталь и Золото. Восточное оружие из собрания FeldmanFamilyMuseum. — К.: Самміт-Книга, 720 с.(с)	11,62
12.	Філіп ГУК. Галерея пройдисвітів. Історія мистецтва й арт-ділерів. — К.: ArtHuss, 328 с.(о)	10,96
13.	Роберт ШОР. Благай, кради і позичай. Митці проти оригінальності. — К.: ArtHuss, 186 с.(о)	9,58
14.	Олег ВЕРГЕЛІС. Народна артистка. Про НонуКопержинську. — К.: Радуга; Дзеркало тижня, 240 с.(п)	9,54

* номінувалося 22 видання

Краєзнавча і туристична література / етнографія / історія повсякдення / дорожні нотатки

1.	Володимир ПАНЧЕНКО. Сонячний годинник. — К.: Темпора, 436 с.(о)	53,15
2.	Тетяна ВОДОТИКА. Почесні громадяни міста Києва. 1872-1917. — К.: Варто, 224 с.(с)	53,12
3.	Громоваця БЕРДНИК. Знаки карпатської магії. — Л.: Terraincognita, 224 с.(п)	28,58
4.	Александра ЛОШАК, Валентин СТАРОСТИН. Синагоги Єкатеринослава. — Дніпро: Герда, 320 с.(п)	26,62
5.	Аркадій ТРЕТЬЯКОВ. Старий Хрещатик і його домовласники. — К.: Сучасний письменник, 328 с.(п)	25,85
6.	Кривий Ріг крізь об'єкти німецького солдата (1941-1944 рр.). — К.: б/н, 200 с.(п)	25,78
7.	Леонід КАНТЕР, Павло СОЛОДЬКО. З табуретом до океану. — К.: Люта справа, 312 с.(о)	25,12
8.	AtlasObscura. Найдивовижніші місця планети. — Х.: Клуб сімейного дозвілля, 464 с.(п)	22,23
9.	Стефан МАШКЕВИЧ. Історія приміських трамвайних ліній Києва. — К.: Варто, 224 с.(п)	19,81
10.	Сергій ПАВЛЕНКО. Батуринська фортеця. — К.: Мистецтво, 192 с.(п)	17,15
11.	Софія Яблонська. Чар Марока; 3 країни рижу та опію; Далекі обрії. — К.: Родовід, 192+240+336 с.(п)	16,28
12.	Михайло МАСЛИЙ. Улюблені пісні ХХ століття. — Х.: Фоліо, 399 с.(п)	13,96
13.	Українер. Країна зсередини. — Л.: Видавництво Старого Лева, 312 с.(п)	13,42
14.	Андрій ТИЧИНА. Україна. Центр. Південь; Захід. Схід. — Х.: Фоліо, 269+269 с.(п)	12,62

* номінувалося 36 видань

** Правий стовпчик — рейтинг видання: кількість набраних балів, поділена на кількість експертів, що голосували

МАЙСТЕР-КЛАС

М'ясні книжки, весняні салати і їх смачна компанія:

святкові та буденні рецепти Тетяни Мельничук

Тетяна ЗІНЧЕНКО

Христос воскрес! Наші господині від душі творили паски та інші страви до Великодня — аж очі розбігалися від рецептів. І коли вже здавалася, що кращих рецептів годі й шукати, що перевершити себе буде складно, я побачила добірку рецептів Тетяни Мельничук і подумала, що кулінарна фантазія має лише початок. Що не може не тішити: попри особливості і нинішні великодні свята, які також «на карантині», вони тривають, і господині роблять усе можливе, щоб у родині відчувалися ці свята якнайліпше. А головне, що вони отримують від цього неабияке задоволення і надихають на прийнятний процес кулінарної творчості інших господинь.

Тетяна Мельничук мешкає у Збаражі у власному будинку, тому каже: «Роботи завжди вистачає». А надто зараз, коли весна «розбудила» клумби та городи. А ще вона любить вишивати, що додає особливого драйву і натхнення, проте вимагає часу. Але господиня каже, що скільки б не було роботи, смачні страви в родині створюють особливий затишок, причому вони не обов'язково мають бути дорогими і аж надто вишуканими. Вони мають бути з такими «родзинками», які до смаку дорогим людям і які передаються з покоління у покоління. Родина Тетяни Мельничук — чоловік, дві донечки (і котик, додає вона) — любить її смаколики.

«Люблю запах свіжоспеченого хліба (мама працювала на хлібозаводі, завжди був свіженький хліб), а під час карантину почала ще частіше випікати хліб, — продовжує господиня, яка насправді дуже скромна, бо рецепти її хлібів — житнього, селянського — уже давно завоювали повагу в господинь.

Багети на холодній опарі

Багато господинь хваляться тим, що за карантин навчилися випікати хліб. Тетяна Мельничук пропонує рецепт хрумких духмяних багетів і запевняє, що не знайдеться таких, кому вони не сподобаються.

Потрібно: холодна опара (біга): 210 г борошна, 1, 5 г дріжджів сухих (0,5 ч. л.), або 4 г пресованих, 210 г води, 0, 5 ч. л. цукру.

У 50 мл теплої води (беремо із загальної кількості) розводимо дріжджі та цукор, залишаємо на 15 хвилин.

До просіяного борошна додаємо розчинені дріжджі, решту холодної води, перемішуємо і ставимо у холодильник.

Раз на добу легенько вимішати. З цієї порції виходить 400 г опари.

Бігу можна використовувати через добу, чим старіша — тим краще.

Для багетів потрібно 200 г біги, яку витягнути на ніч з холодильника, накривши плівкою.

Тісто: 250 г води (кімнатної температури), 400 г борошна, 8 г солі, 25 г води (теплої), 0, 5 ч. л. цукру, 3 г дріжджів сухих або 8 г пресованих.

До 25 г теплої води додати цукор, дріжджі, розмішати і залишити на 15 хвилин для активації.

До борошна додати воду і залишити на 15 хвилин, затім влити 200 г холодної опари і розведені дріжджі, замішувати 5 хвилин. Вспинати сіль, вимішувати ще 8 хвилин (тістомісом або руками).

Тісто перемістити в чашу, змащену олією, накривши плівкою і залишити на 3 години, 2 рази обім'яти кожні 60 хвилин.

Тісто поділити на 2-3 частини, сформувати багети (я легенько розкачую тісто, згортаю рулетом). Баге-

ти залишити на 30-40 хвилин при кімнатній температурі, накривши рушником. Духовку нагріти до 240-250 градусів.

Багети покласти на гаряче деко з пергаментом швом донизу, зробити надрізи.

Випікати 5-7 хвилин із парою (ставлю сковороду з окропом), 25-30 хвилин без пари при температурі 180-200 градусів.

М'ясна «Книжка»

На вигляд це м'ясо дуже апетитне: рум'яне, соковите, цікаве. По завершенні карантину таким можна здивувати будь-яких гостей.

За рецептом пані Тетяни, потрібно: кіло м'якоти м'яса, 2-3 помідора, 150-200 г сиру, 3-5 зуб. часнику, зелень кропу.

Маринад: ст. л. соку лимона, ст. л. олії, ст. л. гірчиці.

На м'ясі зробити поперечні надрізи (не до кінця), посолити, поперчити.

Зробити маринад, змастити м'ясо на 10-12 годин (можна менше).

Порізати пластинками сир, помідори, часник. У кожен надріз покласти сир, помідор, часник (можна гриби).

До м'яса я додала картоплю, посипала зеленню, загорнула у фольгу.

Запікати при температурі 180-200 градусів годину, затім відкрити фольгу і запікати 20-30 хвилин. Чудова страва готова!

Крученики-верченики

Раз уже мова про м'ясні страви, то господиня нагадає про крученики. Впевнена, що готувати цю нашу давню страву вміє кожен, але Тетяна розповідає про нюанси власного рецепта.

Потрібно: 1 кг полядвизи, сіль, мелений перець, олія.

Начинка: 0,5 кг печериць, 2 цибулини, 150-200 г твердого сиру, сіль, мелений перець, олія.

Заправка: 1-2 моркви, 1-2 цибулини, лавровий лист, сметана, вода, олія, сіль, перець мелений.

Полядвицю порізати, як на відбивну, відбити, посолити і поперчити. Гриби, цибулю порізати кубиками, моркву потерти. Гриби і моркву з цибулею окремо обсмажити, охолодити, додати потертий сир, сіль, перець.

До начинки можна додавати кукурудзу, порізаний помідор. На край шматка м'яса покласти начинку, скрутити.

Смажити крученики на гарячій пателні, спершу ту сторону, де шов, щоб крученик не розкрився. Порізану цибулю і потерту моркву обсмажити.

Сметану, розведену з водою на половину, закип'ятити, додати сіль, перець, лавровий листок.

На дно жаростійкого посуду викласти обсмажені цибулю з морквою, скласти крученики, зверху посипати цибулю з морквою, залити сметаною.

Крученики запікати в духовці при температурі 180 градусів або на плиті приблизно 40 хвилин.

Крученики запікати в духовці при температурі 180 градусів або на плиті приблизно 40 хвилин.

Крученики запікати в духовці при температурі 180 градусів або на плиті приблизно 40 хвилин.

Крученики запікати в духовці при температурі 180 градусів або на плиті приблизно 40 хвилин.

Крученики запікати в духовці при температурі 180 градусів або на плиті приблизно 40 хвилин.

Крученики запікати в духовці при температурі 180 градусів або на плиті приблизно 40 хвилин.

Крученики запікати в духовці при температурі 180 градусів або на плиті приблизно 40 хвилин.

Крученики запікати в духовці при температурі 180 градусів або на плиті приблизно 40 хвилин.

Крученики запікати в духовці при температурі 180 градусів або на плиті приблизно 40 хвилин.

Тетяна Мельничук.

Багети на холодній опарі.

М'ясна «Книжка».

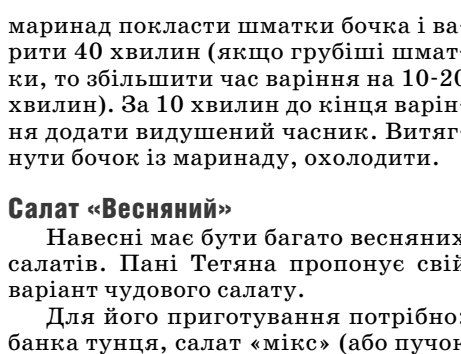
Крученики-верченики.

Бочок в цибулинні.

Салат «Весняний».

Маковички.

маринад покласти шматки бочка і варити 40 хвилин (якщо грубіші шматки, то збільшити час варіння на 10-20 хвилин). За 10 хвилин до кінця варіння додати видушений часник. Витягнути бочок із маринаду, охолодити.

Салат «Весняний»

Навесні має бути багато весняних салатів. Пані Тетяна пропонує свій варіант чудового салату.

Для його приготування потрібно: банка тунця, салат «мікс» (або пучок петрушки, цибулі, кропу), сир фета, огірок, варене яйце, консервована кукурудза, цибуля, сіль, перець.

На тарілку викласти салат «мікс», тунець, порізаний сир кубиками, огірок і яйце-кружальцями, порізану цибулю, кукурудзу, полити заправкою.

Макові булочки — смачно та гарно!

Мама двох чудових помічників Тетяна Мельничук знає, як спекти пухкі, надзвичайно ніжні маковички. І ділиться рецептом.

Тісто: 0, 5 л кислого молока, 50 г дріжджів, 160 г цукру, 100 г масла, 2 яйця, 1/4 ч. л. солі, кг борошна (приблизно).

Начинка: 200 г маку, 100 г цукру, 30 г ізюму чи цукатів, 20 г горіхів, 2 білка, 1-2 ч. л. масла, яблуко, 2 жовтки, 1-2 ст. л. молока, 1-2 ст. л. маку.

Кисле молоко підігріти, весь час помішуючи. Додати дріжджі, 2 ст. л. цукру, 100-200 г борошна, залишити на 30 хвилин.

Яйця збити з рештою цукру, посолити.

До молока додати розтоплене масло, яйця з цукром, поступово — борошно. Замісити, залишити під рушником приблизно на півтори години.

Мак запарити, відцідити, змолоти, додати ізюм, подрібнені горіхи, масло (можна не додавати), потерте яблуко (щоб макова начинка була не суха) та збити білки з цукром.

Тісто розділити на дві частини, розкачати, змастити маковою масою, скрутити рулети, розрізати порційно по 8-10 см. Залишити на 15-20 хвилин, затім змастити жовтками, збитими з молоком, посипати сухим маком.

Випікати при температурі 180 градусів.

Смачного бажає кулінарна майстриня зі Збаража! Натхнення на кулінарну творчість! ■

Євген КАРЕЛЬСЬКИЙ

■ Є ПРОБЛЕМА

«Залізних» людей випробовують по-різному

Наскільки типовим сприймається чотирирічне відсторонення українського триатлоніста Данила Сапунова поруч із подіями в інших видах спорту?

Інформація про те, що провідний вітчизняний триборець дискваліфікований на 48 місяців через позитивний допінг-тест, неабияк здивувала. На пару тижнів раніше й жартівники надали б їй барв до Дня сміху (1 квітня). А якщо серйозно? Пункт «А». Вважати запізнення варто на кілька місяців, адже проба, куди вскочив «еритропоетин», бралася ще до проведення на Гаваях змагань під назвою IRONMAN World Championship у жовтні минулого року. Пункт «Б». Сапунов уже понад три роки як не залучений до змагань у лавах штатної збірної, себто його прізвище відсутнє в офіційному складі, що розміщений на сайті triathlon.org.ua. Нарешті, пункт «В». Сам турнір, у назві якого вказана «Залізна людина», не має нічого спільного з олімпійським форматом — то, скоріше, екстремальна версія на значно довшіх дистанціях, і протоколи учасників друкуються поза контентом Міжнародного союзу триатлону (ITU) зі штаб-квартирою в Лозанні.

Зроду не було й от — знову?

Виникає запитання — навіщо знадобилося з офісу серії IRONMAN надсилати повідомлення про хибну дію Сапунова на адресу ФТУ, яка цим проектом... не опікується взагалі? Тільки заради того, щоби 38-річний атлет, який представляв Житомирську область, не виступав би на внутрішній арені й у класичному триатлоні — так він і не збирався, створивши свій клуб у Броварах і готуючи інших, зокрема й аматорів. І ще, віддавши перевагу «Залізній людині», наш земляк докладав куди більших зусиль на трасах — 3,8 км плавання, 180 км велогонки, 42 км бігу (у «класиці», все це, відповідно, сягає 1,5; 40 і 10 км).

До речі, роком раніше, восени 2018-го, Сапунов переміг в елітному розряді на IRONMAN Malaysia. Із подробиць: тільки на хвилях Малаккської протоки був найшвидшим угорець Балаж Чьоке, тоді як у сідлі байка та в кросі Данило не мав рівних. Срібний призер японець Каїто Тохара сукупно виявився позаду більш як на 20 секунд. І коли бувалий у бувальцях універсал із двома вищими освітами (юридичною в тому числі!) в рідному Запоріжжі витримує азійський тягар спеки з вологістю повітря й долає згаданий супермарафон за вісім із половиною годин без вживання заборонених ліків, то чому вдався до цього згодом — напередодні фінальної стадії наступного сезону в США?

Зрештою, в його послужному списку за всю кар'єру — добряча сотня виступів на офіційних перегонках під егідою ITU, приблизно 60 фінішів у чільній десятці й, зокрема, з дюжину золотих нагород різного рівня. Уявіть собі, скільки разів він здавав аналіз на допінг! Мимоволі згадаєш крилатий вислів Віктора Черномірдіна: «Отродяєш такого не було, и вот — опять». То може, варто нинішню халепу оскаржити?

Премії — не привід для зайвого ризику

— Подавати подібну апеляцію було б неактуальним, — бере слово головний тре-

нер збірної України з триатлону **Едуард Панарін**. — Данило визнав застосування препарату. Й трапилося це в новому періоді його спортивної біографії, коли кожен сам собі режисер. Маючи за плечима три Олімпіади (Афіни й Пекін під прапором Казахстану, Лондон уже знову за Україну. — Є.К.) й не пробившись до Ріо чотири роки тому, він зосередився на довгих дистанціях, а це не вимагає узгоджень зі штабом національної команди. Хоча, звісно, все одно прикро...

■ **Можете пригадати інші «допінгові» приклади чи це, на щастя, нетипове явище для вітчизняного триатлону?**

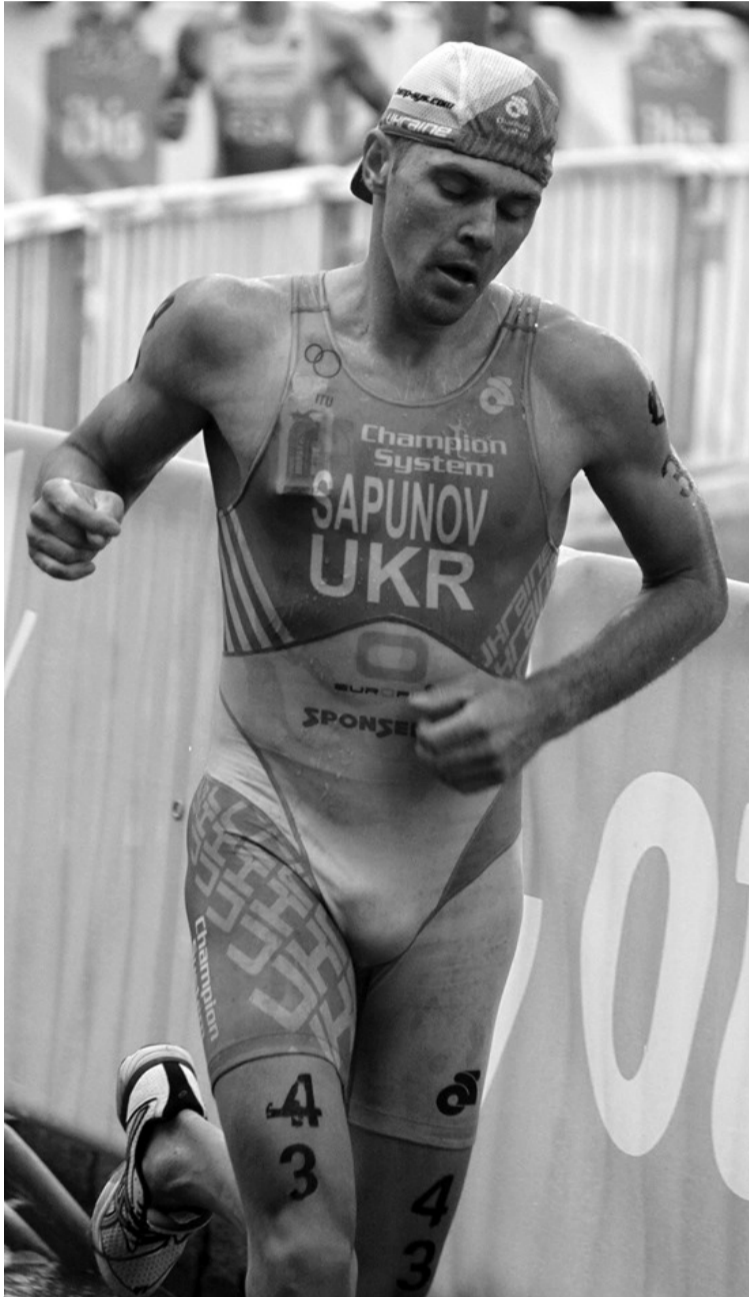
— Так, Дмитро Маляр із Дніпропетровської області отримав дискваліфікацію 2017 року, але, погодьтеся, це незначний відсоток порушень. Безумовно, висновки зроблено, тим паче Всесвітня антидопінгова агенція WADA запровадила вибіркоче тестування навіть у позазмагальний час. Кожен із збірників та всі наставники добре це знають. Наша формула — навіть з огляду на можливий призовий фонд тих чи інших турнірів ти не маєш права ризикувати репутацією, власною та всього колективу.

■ **Між іншим, а які перспективи здобуття олімпійських ліцензій й наскільки вплине перенесення термінів Токіо-2020 на рік?**

— За великим рахунком, реальний шанс поїхати на свою четверту Олімпіаду має житомирянка, володарка Кубка Європи-2015 Юлія Єлістратова. Як мінімум, за критерієм ТОП-40 світового рейтингу. Деякі, але значно скромніші, види зберігають її земляк Єгор Мартиненко, учасник Ігор-2016 Іван Іванов з Горішніх Плавнів на Полтавщині та Маргарита Крилова з Донецької області. Чи зміниться диспозиція з допуском до весни 2021-го — питання риторичне. Водночас ми дивимось й за обрій. Ось, скажімо, перспективний Віталій Воронцов раніше виграв етап Кубка Європи серед юніорів у Туреччині, а нещодавно в рамках дуатлону завоював «бронзу» в категорії U-23 на ЧС-2020 у Пунта-Умбрія (Іспанія), а в загальному чоловічому реєстрі став дев'ятим, відставши не надто відчутно від дворазового олімпійського чемпіона, британця Алістера Браунлі. Ну, а ризики фармакології, про які ми говорили, враховуємо постійно.

Підозри навздогін

...Задля розуміння загальної тенденції, звернімо увагу на вид спорту з давніми традиціями на наших теренах — важкої атлетики. Її ще називають «залізною грою». Тут, дійсно, не обійшлося без пробоїв, досить того, що вимушено повернув свою золоту олімпійсь-

Данило Сапунов багато років належав до світової еліти триатлону.
Фото uk.wikipedia.org

ку нагороду-2012 Олексій Торохтій. Інша справа, де й як зберігалися шість довгих років емкості з пробами, оголошеними «поза законом» наприкінці 2018-го? Й що це за такий гріх (знадобиться терпіння прочитати — дигідрохлорметилтестостерон), що за нього харків'янина присудили покарання всього на два роки? Решту регалій (одну світову й дві європейські) сезонів-2009/2011 Торохтій, уявіть собі, не втратив. Але, оскільки турніри 2018-го пропустила вся збірна, то треба розібратися. Допоміг «УМ» державний тренер з важкої атлетики **Кім Ткаченко**:

— Зауважу, що з поправкою на відтермінування Токіо-2020 Торохтій встигав би повернутися на поміст, але ж він активну кар'єру давно завершив. Як організатор та тренер переключився на новітній варіант потужного фітнесу CrossFit, народжений на початку «нульових» у Каліфорнії (чимось перегукується з історією Сапунова. — Прим. Є.К.). До речі, варто розрізняти допінгові порушення під

час змагань та виявлені між стартами. Чекає коментаря до «справи Пелешенка», я вгадав?

■ **Справді, здивувало, що Олександра не позбавили двох золотих відзнак на «Європі» та четвертого місця з Олімпіади в Ріо, але дали великий «строк», що потягнуло також на річну, даруйте, відсидку для команди в цілому?**

— Не зовсім так. Оті континентальні старти в Норвегії та Хорватії Пелешенко пройшов, як ми кажемо, чистим, а між ними стартував у вазі 85 кг на олімпійському помості. Ще повторюся — тест поза змаганнями розцінюється інакше. Стосовно причини, Сашко написав, що від підвищеного тиску приймав діуретик, але WADA підозрює в ньому засіб маскування. І подвола санкцію через колишній випадок у юніорах. Ви маєте рацію щодо «невізного» року для команди. Для подібного вердикту передбачається наявність трьох персон під дискваліфікацією. А тут якраз вийняли, перепрошую, з архіву двох українських медалісток

Пекіна-2008 Наталію Давидову та Ольгу Коробку. Хоча інші призи є чинними, зокрема, в Ольги три європейських «золота». Аналогічно, чемпіонка Європи-2015 та третя у світі-2009 Юлія Шимечко (в дівоцтві Каліна) немов навздогін до Олімпіади-2012 позбавлена «бронзи». Зараз термін покарання позаду, Юлія поновила підготовку, хоча вік уже трохи не той, щоб сподіватися нових вершин.

Рецепт очищення

■ **Кіме Володимировичу, дайте відверто: які уроки звідти взято, щоб максимально уникнути майбутніх проколів, особливо коли йдеться про відбір до Токіо?**

— Відбулося справжнє очищення, зумовлене твердою позицією й президента ФВАУ Олександра Гергеги, й відповідного міністерського департаменту. Ба більше, регулярну перевірку Національний антидопінговий центр здійснює в командах усіх категорій, починаючи з кадетів! Нам надто дорого, в прямому й переносному сенсі, коштують європейські рубежі Дмитра Чумака («золото»-2019 у вазі 102 кг), Ірини Дехи («золото»-2016 до 75 кг) та Анастасії Лисенко (віцечемпіонка-2015 і 2017 у «супертяжі»), щоби йти по лезу.

■ **Ви, певно, назвали наших головних претендентів на виступ у японській столиці, але й інші майстри на підході?**

— У ситуації, коли наша квота (згідно з рейтингом нації) — по двоє чоловіків і жінок, слід бути реалістами. Чумак, а він ще й виграв торік Кубок світу в Римі (до 109 кг) — справді, наш лідер, але не скидаємо з рахунків двох атлетів до 96 кг — це Володимир Гоза та Ілля Куликов, плюс в одній з Чумаком категорій виступає на три роки старший Роман Зайцев. У прекрасній статі ще назву Камілу Конотоп (до 55 кг), котра порадувала малою «бронзою» в ривку юніорського «світу» на Фіджі. Зрозуміло, що виховуємо й резерв. А повертаючись до ключової теми, зазначу, що вона під ще жорсткішим, аніж колись, контролем і особистих наставників, і головних тренерів Андрія Гентоша (чоловіки) та Юрія Кучинова (жінки), яким фахово допомагає лікар Ірина Захарченко. Хтозна, може, відкладені Ігри нададуть додаткового простору для наших штангістів. Аби вони лише були в найкращій формі.

...Від себе додаю, що ми з вами побачили картину в двох, начебто, різних збірних, яким не байдужий залізний характер. А спільним є те, що незалежно від того, наскільки швидко НАДЦУ здобуде, нарешті, повноцінний сертифікат WADA, треба долати будь-які допінгові загрози свідомо й професійно. Іншого рецепта просто немає. ■

СИМЕЙНІ ПУТА

Свободу Ніколь Кідман?

Зірка може поповнити лави розлучених

Дара ГАВАРРА

Улюблениця багатьох кіноманів — голлівудська зірка австралійського походження Ніколь Кідман — здається, знову на межі розлучення. Переживши болісний розрив зі своїм першим чоловіком — Томом Крузом, актриса знайшла щастя в обіймах свого земляка — музиканта Кіта Урбана. У цьому шлюбі також не все було так райдужно, адже пара боролася з наркозалежністю Кіта. Проте кохання перемогло, і подружжя щасливо зажило разом зі своїми двома чудовими донечками — Сандей Розуз та Фейт Маргарет. Та, схоже, ця ідилія підходить до кінця, адже ходять чутки, що Ніколь та Кіт живуть окремо, а це перший крок до розірвання

стосунків.

Близькі до пари люди запевняють, що ті нібито навіть подали документи на розлучення. Виною всьому — насичений графік роботи кожного з подружжя. Крім того, Кідман нібито хоче переїхати зі Штатів у рідну Австралію, поближче до своєї мами, адже та хворіє — слабеє серце. Урбан же, навпаки, вважає, що в Америці у нього набагато кращі шанси продовжувати кар'єру. Та все ж поки ще офіційно не заявлено про розлучення пари, хочеться сподіватися, що розум і почуття переможуть і подружжя знайде компромісний варіант. ■

Ніколь Кідман.

Варка ВОНСОВИЧ

У казино містечка Грінсбург, що в Пенсильванії, США, сталося пограбування — злодії поцупили три сумки «зелені» на суму понад 70 тисяч доларів. Зловмисникам удалося винести такі кошти за межі міста, щоб приховати їх до кращих часів. Та поліція не дримала і зуміла встановити, що до пограбування казино була причетна його працівниця, яка й допомогла злодіям нейтралізувати охоронну систему. Через кілька років розслідування вдалося натрапити на слід і самих грабіжників, які й розповіли, де приховали сумки з добром. Поліція вирушила разом зі зловмисниками за місто, туди, де були заховані гро-

УМІЛІ ЛАПКИ

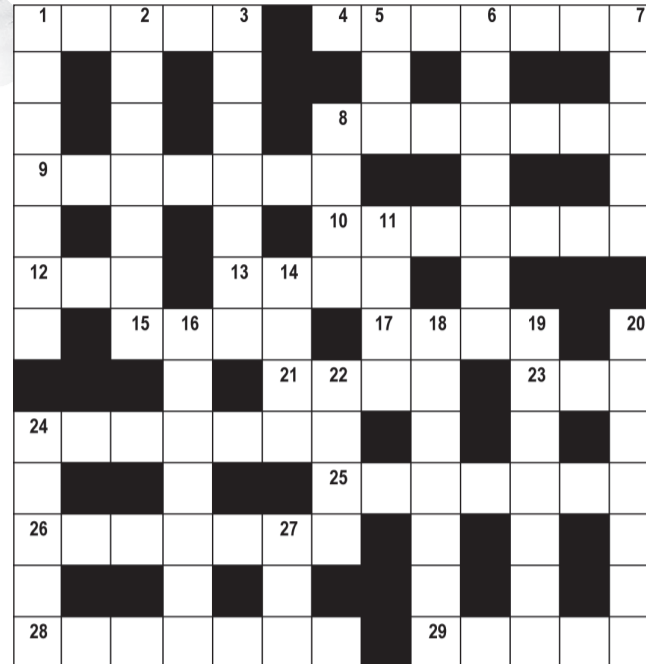
Збудуй хату з «зелені»,

та в чужую не веди

ші. У лісовому масиві, біля потічка, знайшли сумку з грішми, згодом вдалося віднайти й другу. Але ж сумок було всього три!

Виявилося, що на тій річечці була гребля, збудована бобрами, які й знайшли скарб у вигляді сумки. Позаяк звірятам валюта ні до чого, вони придумали їй інше призначення. Цілком резонно вирішивши, що симпатичні зелені папірці міцні й непогано пе-

реносять вологу, їх можна застосувати для... ремонту й облаштування свого житла. Здивованим поліцейським довелося «виловлювати» долари з води з-під паличок і колод — на щастя, вони не сильно постраждали. А власники казино зрадили й такому «улову», адже після просушування купюри виявилися цілком придатними для вжитку. ■

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №35

По горизонталі:

1. Назва срібних чи мідних іноземних монет, що в різні епохи ходили в Україні. 4. Вигук у розмові сучасної молоді, що означає захоплення і повагу. 8. Український музикант, автор пісні «Не спи, моя рідна земля, прокинься, моя Україно». 9. Невеликий кущ чи дерево, кора якого має лікувальні властивості. 10. Відомий художник, один із авторів розпису Кирилівської церкви в Києві. 12. Лікар вуха-горло-ніс. 13. Місто на Чернігівщині. 15. Ім'я популярної в радянські часи польської співачки. 17. Річка на Сумщині. 21. Національна валюта Бразилії. 23. Старовинна британська та американська міра площі. 24. Суспільний авторитет індивіда, соціальної групи, професії, організації тощо. 25. Зародок живого організму. 26. Подразник, який провокує алергію. 28. Тригонометрична функція, у прямокутному трикутнику відношення протилежного до гострого кута катета до прилеглого. 29. Місце початку марафону.

По вертикалі:

1. Частина ноги, за допомогою якої верхини керує конем. 2. Неохайна розтріпана жінка, шльондра. 3. Великий князь литовський, засновник відомої королівської династії. 5. Друге Я. 6. Один із найви-

Кросворд №33 від 14 квітня

ПРИКОЛИ

Валеріанка — найкраще заспокійливе. П'ять крапель на 200 грамів горілки, і нерви — як канали.

Подруга запитує: — Як твоє заміжжя? — Усе добре, але в мене склалося враження, що мій чоловік одружився значно краще, ніж я вийшла заміж.

В анкеті, яку я заповнював перед операцією, треба було вказати, кому дзвонити в разі крайньої необхідності. Я написав: «Більш кваліфі-

кованому хірургу». — Фімо, повірте, що мені не треба їхати в Париж, щоб побачити посмішку Джоконди. Достатньо запитати в моєї жінки, куди вона діла гроші.

Гроші — найкращий подарунок. Адже ніхто не зможе сказати, що в нього такі вже є.

Дивися на заробітки співаків і спортсменів і розумієш, що найголовніші уроки в школі — фізкультура та співи.

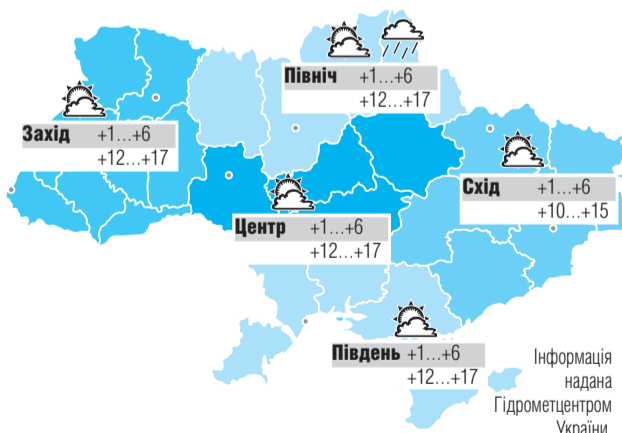
ПОГОДА

23 квітня за прогнозами синоптиків

Київ: мінлива хмарність, без опадів. Вітер північно-західний, 5-10 м/с. Температура вночі +3...+5, на поверхні ґрунту заморозки 0...-2, удень +15...+17.

Курорти Карпат: мінлива хмарність, без опадів. **Славське:** вночі +1...+3, удень +13...+15. **Яремче:** вночі +1...+3, удень +13...+15. **Міжгір'я:** вночі +1...+3, удень +14...+16. **Рахів:** вночі +4...+6, удень +15...+17.

21 квітня сніговий покрив відсутній

Інформація надана Гідрометцентром України.

Передплатні індекси: 60970, 1555
Наша адреса: 03047, Київ, пр. Перемоги, 50
Телефони редакції: 044-361-62-61;
з мобільного: 094-926-32-61
Електронна пошта редакції: ukrmoloda@ukr.net
Рекламне бюро: reklama-umoloda@ukr.net
Відділ реалізації: 454-84-41
sale_umoloda@ukr.net
«УМ» в інтернеті: http://www.umoloda.kyiv.ua

Відділи:
економіки — wagmer@ukr.net
культури, історії, суспільних проблем — vsamchenko@i.ua

Україна молода

Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець —
ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію:
КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець.
Комерційні публікації виходять під рубриками:
«Український виробник», «Позиція», «Банківська справа»,
«Фінансова експертиза», «Здоровенки були», «Це — працює!»,
«Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми»,
«Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння»,
«Вітаємо», «Любов і шана».
Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується у видавництвах: «Преса України» — у Києві Зам. 3009035 «Видавничий дім «Високий Замок» — у Львові Зам. блок №193 Верстка та виготовлення фотоформ — комп'ютерний центр редакції «УМ», Газета виходить у вівторок, середу, п'ятницю—суботу (спільний номер) Тираж 86734